

Sreda, 26. oktobar 2005.
Statusna konferencija
Svedok Vesna Bosanac
Otvorena sednica
Optuženi su pristupili Sudu
Početak u 9.42 h

Molim ustanite. Međunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju zaseda. Izvolite, sedite.

SUDIJA PARKER: Juče je bilo predviđeno da čujemo kratka izlaganja o nekim proceduralnim pitanjima. Gospodine Moore, da li ste spremni za to?

TUŽILAC MOORE: Da, hvala lepo. Hoćete li da ja počnem?

TUŽILAC MOORE: Gospodine Vasiću.

ADVOKAT VASIĆ: Dobro jutro, časni Sude. Juče ste nas upozorili da kada se promeni sastav tima, da se predstavimo, pa evo ja sa zadovoljstvom koristim priliku da predstavim mog kobranica gospodina Vladu Domazeta koji će sa mnom braniti gospodina Mrkšića. Hvala, časni Sude, toliko sam hteo.

SUDIJA PARKER: Hvala, gospodine Vasiću, i želimo dobrodošlicu vašem kolegi. Izvinjavam se, međutim, zbog ovog stuba nisam video da je tu još jedan kolega sa vama. Gospodine Moore? Je li to ustao gospodin Lukić?

ADVOKAT VASIĆ: Gospodin Lukić ima problema sa mikrofonom i sa slušalicama, nema prijem kanala, tako da bih molio ...

SUDIJA PARKER: Možda nije priključen na dobar kanal.

ADVOKATICA TAPUŠKOVIĆ: Kanal 6.

ADVOKAT VASIĆ: Nema prijem kanala uopšte. Nije mu uključen mikrofoni.

SUDIJA PARKER: Organizovaćemo da možete da se čujete što je pre moguće, gospodine Lukiću. Nije unutar predviđanja da skratimo proceduru to što ne možete da nas čujete, ni da govorite. Da li možete u međuvremenu da pratite šta govori gospodin Moore? Izvolite, gospodine Moore.

TUŽILAC MOORE: Nemamo nikakvih prigovora na obelodanjivanje dnevnog kompleta dokumenata 48 sati unapred, ni da se taj materijal obelodani pre svedočenja.

Međutim, tražili bismo da ta dva elemeta idu rame uz rame. Zapravo imam alternativni argument ili predlog. Ako bude problema sa autentičnošću dokumenata, u tom slučaju nemam problema ako se budemo držali drugačijeg kalendara, na primer ako Sud hoće da nam da pet dana ili sedam dana u nekoj situaciji, mi smo to razmotrili i mislimo da osim jednog izuzetka da ćemo moći to da ispoštujemo. Dakle, ukoliko treba da predamo i dnevni komplet dokumenata i sedam dana unapred, onda bismo tražili samo diskreciono pravo od strane Suda povremeno da se primenjuje u slučaju određenih dokumenata, na primer u odnosu na pripremne sednice sa svedocima koje bismo mogli da predamo kasnije nego sedam dana unapred. To je procedura koju je Tužilaštvo usvojilo, odnosno često svedoci dolaze tri, četiri dana pre svedočenja i u tom slučaju ne bi bilo moguće da se predaju dokumenti vezani za prethodne razgovore sa njima nedelju dana unapred. Dakle, to je jedini problem koji ja mogu da predvidim. Dakle, nemam nikakvih prigovora da se taj vremenski rok proširi niti da se uopšteno govoreći ti dokumenti obelodane i ukoliko se Sud i kolege sa strane Odbrane slažu sa tim, ja sam spreman da poštujem bilo pet dana, bilo sedam dana kao rok.

SUDIJA PARKER: Hvala, gospodine Moore. Sada ćemo da saslušamo šta Odbrana ima da kaže o tome. I hteo bih takođe da pomenem da nam taj izraz "dnevni komplet" je problematičan. Mislim da je možda bolje da govorimo o dnevnom dosijeu ili dnevnoj fascikli, mislim da je to manje delikatno.

TUŽILAC MOORE: Dobro, u tom slučaju ću da govorim o dnevnoj fascikli ili o nedeljnoj fascikli. Međutim, ono šta me zabrinjava, to hoću da kažem za kraj, i to nije kritika u odnosu na Odbranu, jer oni imaju pravo da izvode svoje dokaze kako žele, međutim ukoliko se budu izlagali argumenti o validnosti ili autentičnosti dokumenta, možda nije dovoljno dva dana da bi se taj dokument validovao, često mi imamo kopije koje dolaze recimo iz Zagreba ili iz Beograda i često je teško da ih lociramo. Ukoliko imamo prošireni vremenski rok, ja mislim da će nam u tom slučaju biti lakše i nećemo morati da tražimo produženje roka. Dakle, ukoliko takođe moje kolege sa strane Odbrane izvode nekakve dokumente o kojima mi imamo pitanja, u tom slučaju ćemo i mi da budemo u situaciji da tako lakše uspostavimo autentičnost dokumenta. Prema našem mišljenju to je pravedno i treba da se primenjuje na obe strane i na taj način ćemo da izbegnemo zahteve za produženjem roka.

SUDIJA PARKER: Hvala, gospodin Moore. Gospodine Lukiću, da li sada možete da pratite? Hvala. Gospodine Vasiću?

ADVOKAT VASIĆ: Hvala, časni Sude. Mi smo se dogovorili da u ime sva tri tima Odbrane stavove po ovom pitanju iznese gospodin Lukić i ja ću, uz vaše dopuštenje, njega zamoliti da iskoristi moj mikrofonski da ne bismo gubili vreme, i da vam obrazloži stavove Odbrane.

SUDIJA PARKER: Najlepše vam hvala, gospodine Vasiću. Gospodine Lukiću?

ADVOKAT LUKIĆ: Dobro jutro, poštovani Sude. Dobro jutro svim učesnicima u postupku. U ime sva tri tima Odbrane ja ću da iznesem nekoliko stavova, možda će neko od mojih kolega da se pridruži. Naš je u principu zajednički stav koji sledi. Pre svega, želim da uverim Pretresno veće, a povodom dve opservacije predsedavajućeg sudije Parkera u vezi navoda iz *Pretrial Brief* da će Odbrana, kako stoji u *Pretrial Brief* osporavati autentičnost značajnog broja dokumenata, da to mi koliko shvatamo, nismo pojedinačno nigde naveli decidirano. Šta više, mogu ovom prilikom, i želim da obavestim Pretresno veće da će Odbrana u pogledu autentičnosti osporavati vrlo mali broj dokumenata, ono šta možemo, u odnosu na P65 dokumente, znači dokumente koji prate *Pretrial Brief*. Generalno, radiće se o jednom malom broju dokumenata čiju ćemo mi autentičnost osporavati. S te strane, ne treba da budete zabrinuti da će to usporavati proceduru vezano za elektronsko suđenje. U odnosu na obavezu Odbrane da dostavlja dokumentaciju koju želi da upotrebi u unakrsnom ispitivanju sekretaru, pozicija Odbrane je da je smatramo da je dovoljno da sekretar od nas dobije informacije odnosno dokumente koje želimo da uvedemo u unakrsnom ispitivanju u roku od 24 časa pre ispitivanja. A to će svakako biti na Sudu da oceni da li je taj rok adekvatan. Ali u odnosu na pitanje da li da se ta dokumentacija pre svedočenja, odnosno pre unakrsnog ispitivanja dostavlja suprotnoj strani saglasno, ja ću se pozivati na paragrafe, a ne na članove, to je saglasno paragrafu 10 Direktive (E-Court practice direction). Pozicija sva tri tima Odbrane je da pre nego što svedok počne s unakrsnim ispitivanjem, suprotnoj strani ne treba da se daju dokumenti koji će se koristiti prilikom unakrsnog ispitivanja. Mi, pre svega, razmišljamo šta je smisao Direktive o elektronskom korišćenju *E-Court* i smatramo da je smisao ove direktive da se ubrza suđenje i da se svim stranama u postupku omogući lakše korišćenje dokumentacije obimne koja se javlja u ovakvim suđenjima, posebno za završne podneske i za ocenu dokaza. Mišljenja smo da se ni u jednom smislu ta direktiva ne narušava ako se suprotnoj strani ne daju dokumenti pre nego što svedok počne da se unakrsno ispituje, jer je suštinski ono šta je bitno za ekonomičnost postupka i brzinu trajanja postupka to da sekretar dobije blagovremeno dokumente, jer je on taj koji plasira dokumente u sudnici. Sa druge strane, Odbrana u ovom smislu posebno tumači Pravilnik (Rules of Procedure and Evidence) i smara da je Pravilnikom jasno predviđeno koji se dokumenti i kada otvaraju suprotnoj strani. Naša obaveza proizlazi isključivo iz Pravila 65, kao i tužioca, s tim što tužilac ima i obavezu iz člana 66(b), što Odbrana nema. Ja čak tumačim da je to i bio razlog zašto je ukinuta odredba o recipročnom obeldanjivanju koja je ranije postojala u Pravilniku. Ako bi se strani koja je u glavnom ispitivanju dali dokumenti koji se žele iskoristiti u unakrsnom ispitivanju 24 časa na primer pre nego što počne unakrsno ispitivanje i ako je u tom trenutku strana koja je u glavnom ispitivanju još u procesu glavnog ispitivanja, a verovatno će takvih situacija biti često, to otvara mogućnost onome ko je u glavnom ispitivanju da formuliše svoja pitanja vezana za dokument koji suprotna strana želi da pokaže. Mislim da cela umetnost i tehnologija i strategija unakrsnog ispitivanja ostavlja onome ko unakrsno ispituje mogućnost da na neki način iznenadi svedoka, da na taj način ruši njegov kredibilitet. Zato je Odbrana mišljenja da se uopšte neće narušiti

osnovni principi elektronskog suđenja ako se u trenutku kada svedok počinje da se unakrsno ispituje suprotnoj strani dostave dokumenti koji se žele dostaviti. Ja mislim da u tom smislu je i član, odnosno paragraf 13 Direktive potpuno jasan u drugom pasusu i uopšte ne bi bilo sporno da se u obliku u kojem se strane saglase, to može da bude i u *hard copy* ti dokumenti, u trenutku kada počinje unakrsno ispitivanje dostave suprotnoj strani. Generalno smo mišljenja da bi u svakom slučaju potpuno bilo narušen princip privatne dokumentacione liste koji je predviđen članom, odnosno paragrafom 22, potpuno bi izgubio svaki smisao taj princip ako bi se suprotnoj strani dostavljalo ranije dokumentacija koja se želi predstaviti. Mi smo potpuno svesni da nas takvo pravilo očekuje i kad mi budemo u glavnom ispitivanju, ali smatramo da to jeste suština adekvatnog odnosa svih strana u postupku i njihovog pristupa unakrsnom ispitivanju. Hvala.

SUDIJA PARKER: Najlepše vam hvala, gospodine Lukiću. Hteo bih da naglasim da u Direktivi za *E-Court* u članu 5, kao i u članu 10, odnosno članu 5(10) i 5(13), kaže se da "Pretresno veće može da naloži vremenski rok za obelodanjivanje", i kao što je gospodin Lukić rekao član 5(13) precizira šta će da se dogodi ukoliko nije naložen vremenski rok od strane Pretresnog veća i to je situacija u kojoj dokument nije obelodanjen do trenutka kada se koristi u sudnici, strana koja ga koristi ako ima više stranica mora da ima pripremljenu verziju na papiru. A Pretresno veće razmišlja o tome da li treba da naloži neko vreme prethodno da se taj dokument obelodani. Shvatamo da gospodin Lukić iznosi stav da to može da ide na štetu strane bilo da se radi o Odbrani ili Tužilaštvu u unakrsnom ispitivanju, jer mogu da izgube element iznenađenja u odnosu na svedoka. A to je moguće samo ukoliko se taj dokument obelodani svedoku. Međutim, mi smo razmišljali samo o obelodanjivanju Pretresnom veću i drugim stranama. Ukoliko svedok u tom slučaju nije još uvek započeo sa svedočenjem, onda je moguće tehnički govoreći da druga strana kada dobije dokument razgovara sa svedokom pre nego što on počne da svedoči. Mi priznajemo da postoji ta mogućnost. Dakle, pitanje je da li prilikom pokušaja da odredimo na koji način možemo najefikasnije i najpravednije da vodimo ovaj postupak, koliki vremenski rok treba da se poštuje da bi se obelodanili takvi dokumenti unapred. I hoću da kažem da je Pretresno veće ohrabreno time što Odbrana barem za sada predviđa da će osporiti autentičnost svega nekoliko dokumenata. Ukoliko je to slučaj, možda će Odbrana da bira u prilici da unapred obavesti Tužilaštvo o dokumentima čiju će autentičnost da osporava i na taj način će Tužilaštvo moći da dobije kada je to moguće original ukoliko ga već nemaju i u tom slučaju će oni moći da sagledaju na kompletniji način pitanje autentičnosti. Fundamentalno pitanje koje postavlja gospodin Lukić i siguran sam da će svi u sudnici da se slože, a to je pitanje koje se rešava različito u različitim pravnim sistemima u svetu, to je pitanje koje se ne određuje konkretno Statutom (Statute) i Pravilnikom ovog Suda, već zavisi od stava Pretresnog veća o tome koji je najefikasniji i najpravedniji stav. Tradicionalni pristup *Common Law* je pristup koji zastupa gospodin Lukić, drugim rečima dokument može da se predoči u trenutku upotrebe, a druga strana ni svedok ne moraju za to da znaju unapred, a tradicionalni pristup u građanskom pravu

zahteva da se svi dokumenti obelodane Pretresnom veću ranije, šta je sasvim suprotno od anglo-saksonskog prava. I tokom poslednjih godina u mnogim zemljama anglo-saksonskog prava ta procedura je promenjena i sada na primer u Škotskoj i u Engleskoj, a kao i u saveznoj jurisdikciji u SAD-u, a kao i u nekim delovima moje zemlje, postoji procedura koja predviđa ranije obelodanjivanje dokumenata. Sada sam sve ovo rekao da biste shvatili da je Pretresno veće dobro upoznato sa ovom problematikom. Mi ćemo da razmotrimo to pitanje i verovatno kasnije danas ćemo da vas obavestimo o našoj odluci. Hvala na pomoći. Ukoliko nema drugih proceduralnih pitanja, sada ćemo da obezbedimo da se ponovo dovede svedokinja.

TUŽILAC MOORE: Samo nešto da pokrenem pre nego što uđe svedokinja. Svedokinja ima slomljen članak ili petu. Rečeno mi je da joj je juče bilo teško zbog bola, s obzirom da je morala dugo da sedi u istom položaju i pitam se da li je moguće da recimo posle sat vremena da joj obezbedimo kratku pauzu, makar pet minuta.

SUDIJA PARKER: Ja mislim da sam je ja pozvao juče da nam kaže ukoliko ima teškoća. Mi znamo da ona ima povredu noge, i jutros, s obzirom da smo počeli kasnije nego uobičajeno, zapravo će obe sednice da traju, odnosno sve tri malo više od sat vremena, tako da mislim da što se današnjeg dana tiče, problem će time da bude rešen, a sutra ćemo da vodimo računa o tome.

TUŽILAC MOORE: Hvala.

SUDIJA PARKER: Hteo bih da kažem da Pretresno veće ima dovoljno vremena kako bi sada razmotrilo ovo pitanje o kojem smo čuli vaše stavove u argumentaciji. Mi zauzimamo stav da za sada, iako ćemo i dalje da razmatramo ovo pitanje, za sada nećemo da izdajemo naloge za ranije obelodanjivanje dokumenata drugoj strani. Međutim, mi ćemo da izdamo nalog da se 48 sati pre nego što dokument namerava da se upotrebi u sudnici, da se dotični dokument preda Sekretarijatu (Registry) kako bi mogao da se uključi u poverljivi komplet dokumenata Sekretarijata, ali da se ne obelodanjuje nijednoj drugoj strani. Mi ćemo da pazimo na to da li ovo osigurava efikasan i delotvoran sistem rada. Na taj način nastojimo da očuvamo zapravo situaciju kakva je postojala pre uvođenja elektronskog sudskog sistema. Mislim da je to sve šta sada treba da se kaže i ja vam se još jedanput zahvaljujem na iznesenoj argumentaciji.

SUDIJA PARKER: Dobro jutro, doktoro. Kao što sam vam rekao juče, ako budete imali bilo kakvih problema zbog vaše povrede, molim vas recite nam i mi ćemo onda da napravimo pauzu ili da organizujemo šta god bude bilo potrebno da vam pomognemo. Moram da vas podsetim i na izjavu koju ste dali na početku svog iskaza, ona još uvek vredi. Gospodine Moore, izvolite, imate reč.

GLAVNO ISPITIVANJE: TUŽILAC MOORE

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Hvala vam, časni Sude. Ja bih sada zamolio da pogledamo u istom kompletu dokumenata dokument pod tabulator 20 i 21. Uz dopuštenje Suda, ja ću da nastojim to da obradim po datumima, tako da ovaj deo obavimo malo brže. Dakle, to su strane 39 i 40 za dokument pod tabulatorom 20, broj po Pravilu 65ter je 223, a radi se o dokumentu ZA 002285, dokument na BHS-u nosi oznaku takođe ZA 002285, zatim dokument iz tabulatora 21 su strane 41 i 42, one dolaze iz kompleta po Pravilu 65ter 996, ERN broj je 01172528 i 2529. Doktorko, ja vas sada molim da pogledate u vašem slučaju najpre dokument na strani 40. Zapravo radićemo na isti način kao u vezi sa telefonskim pozivima juče. Ovde piše, od doktorke Bosanac upućen je dakle Evropskoj misiji (ECMM, European Community Monitoring Mission), piše: "Doktorka Bosanac iz Vukovara izjavila je da je danas, 2. novembra 1991. godine avion ratnog vazduhoplovstva i protivvazdušne odbrane bombardovao već razrušenu bolnicu u Vukovaru i sklonište u blizini bolnice. U bolnici se nalazi oko 50 dece i očekuje se rođenje osam beba. Tri osobe su stradale kao posledica bombardovanja". Kao što smo već videli, ovaj dokument ne pokazuje nešto šta ste vi rekli, ali kada pogledate njegov sadržaj, možete li da se setite najpre da li ste vi stupili s nekim u kontakt telefonom ili na neki drugi način kako biste izvestili o tom događaju?

SVEDOKINJA BOSANAC – ODGOVOR: Da, ja sam imala telefon Glavnog štaba obrane u Vinkovcima gdje sam telefonom izvještavala njih, jer sam imala telefonsku vezu, nisam imala u tom času faks mašinu, nego sam telefonom razgovarala i onda su oni, ja vjerujem, taj moj telefonski apel prosljedili dalje.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: A u vezi s bombardovanjem bolnice, da li se radilo konkretno o bombardovanju same bolnice ili prostora oko bolnice, sećate li se možda?

SVEDOKINJA BOSANAC – ODGOVOR: Sjećam se da se radilo o bombardiranju bolnice i prostora oko bolnice.

TUŽILAC MOORE: Hvala. Pređimo sada na dokument pod tabulatorom 21. Za vas će to da bude dokument na strani 41. Da, naravno, ja ću da predložim ovaj dokument na usvajanje. To ću da učinim zajedno. Ali, mogu da uradim i ovako. Ja bih sada zamolio da se usvoji ovaj dokument u spis.

SUDIJA PARKER: Usvaja se.

TUŽILAC MOORE: Hvala.

sekretar: Dokument broj 20.

SUDIJA PARKER: Gospodine Lukiću, da li možda previše očekujem?

ADVOKAT LUKIĆ: Mislim da je pametno što ste razdvojili ova dva dokumenta. U odnosu na ovaj dokument koji je, kako vidim, dokument sa oznakom 2285, predstavlja original, a dokument na strani 40 predstavlja prevod u BHS-u, očigledno se radi o engleskom prepisu nekog dokumenta, jer se vidi da je napisano da postoji potpis, a mi potpisa nemamo. U tom smislu bih molio samo da se dobije oznaka za identifikaciju tog dokumenta, pa da vidimo šta je pravi sadržaj dokumenta čiji je ovo prevod. Samo to.

SUDIJA PARKER: Gospodine Moore, postoji li broj za identifikaciju?

TUŽILAC MOORE: Dakle, da ga označimo kao za identifikaciju. Hvala vam. Toliko puno skraćenica ima da ih je teško sve pamtit.

SUDIJA PARKER: Pa, mislio sam da je to možda neka stara irska skraćenica.

TUŽILAC MOORE: Nažalost, nije. Dakle, u redu.

SUDIJA PARKER: Dakle, označićemo ga kao dokument za identifikaciju broj 20, a ne kao dokazni predmet broj 20.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Hvala vam najlepše. Sada bih prešao na dokument pod tabulatorom 21. Već sam spomenuo za zapisnik koje su to strane. Doktoro Bosanac, molim vas, pogledajte dokument na strani 41, a ja ću da radim na osnovu onog šta imam na strani 42. Ako pogledamo pri dnu ovog dokumenta kojeg ste vi... Po svemu sudeći datum je 2. novembar, je li tako?

SVEDOKINJA BOSANAC – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Hvala. A ljudi kojima vi upućujete dokument su admiral Brovet, predsednik Tuđman, ministar Hebrang, general Tus i Posmatračka misija Evropske zajednice. Jeste li vi odlučili da pošaljete ovo pismo, odnosno telefaks sa primercima istoga ovim ljudima?

SVEDOKINJA BOSANAC – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Zašto ste odabrali baš ovih pet ovde imenovanih pojedinaca?

SVEDOKINJA BOSANAC – ODGOVOR: Nadala sam se da tih pet odabranih pojedinaca mogu nešto učiniti da prestane bombardiranje bolnice i daljnje uništavanje i ubijanje.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Kakav je učinak bio bombardovanja na bolnicu i na ljude?

SVEDOKINJA BOSANAC – ODGOVOR: Pretežak. Ljudi su ubijani ovdje. Toga dana ovaj Ivan Raguž, on je bio majstor u kotlovnici, on je samo izašao na vrata

kotlovnice i u tom času je pogodila granata ulaz i on je bio na mjestu mrtav. Teško je bilo raditi u tim uvjetima, održati moral, ljudi su bili uplašeni.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Časni Sude, ja neću da idem kroz sve detalje samog dokumenta, ali ako pogledamo završni pasus, druga rečenica, barem u prevodu na engleski kaže sledeće: "Najhitnije upućujemo protest komandi JNA za prekid vatre". Je li to bilo prvi put da ste vi tražili prekid vatre u vezi sa, kako ste vi to smatrali, napadima na bolnicu i uopšte područje oko nje?

SVEDOKINJA BOSANAC – ODGOVOR: Nije bio prvi put, i ranije sam tražila prestanak napada na bolnicu, još od avgusta meseca.

TUŽILAC MOORE: Hvala. A sada bih zatražio da i ovaj dokument bude usvojen kao dokazni predmet.

sekretar: Dokazni predmet 21.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Ja bih sada prešao na tabulator 22, to je l' tako? Iz dokumenata 996, po Pravilu 65ter, 996, ERN broj 01172529 i 2530. Izvorni dokument je dokument koji završava brojevima 2530. Doktorko Bosanac, to je strana 43 u gornjem desnom uglu. Ovo je dokument od sledećeg dana, 3. novembra, otprilike dve nedelje pre kapitulacije hrvatske obrane. Hteo bih najpre ovo da pročitam, u ovom dokumentu piše: "Vukovar je izložen izrazito žestokom napadu", i dalje spominjete avione, tenkove, višecevne bacače raketa i mitraljeze velikog kalibra. Dalje piše: "Tokom jučerašnjeg dana", 2. novembra kako smo videli, "dopremljeno je 87 novih ranjenika, a danas pre podne 18, tako da se broj ranjenika koje čine uglavnom civili, uključujući veliki broj žena i dece, popeo na 350. Situacija je krajnje kritična, zalihe lekova su pri samom kraju. Očajni, obraćamo se za pomoć svima koji mogu da pomognu dok još nije prekasno". Ja bih sada hteo s vama da razgovaram o drugom pasusu ovog dokumenta. Broj koji spominjete koji se penje na 350, vi tu kažete da su to bili uglavnom civili. Možete li vi, a ja znam da je to teško da uradite, dakle možete li da nam procenite koliko je posto od tih 350 ljudi u bolnici, koliko je posto bio ranjenih civila?

SVEDOKINJA BOSANAC – ODGOVOR: Teško mi je to sad reći unazad, ali znam da je bio negde između 65 i 70 posto, i ono što mogu reći po sjećanju iz tih dana, civili su pretežno ranjavani eksplozijama granata i bombi. Te su ozljede bile stravične, traumatske amputacije nogu, ruku. Mlađi ljudi i ljudi koji su branili Vukovar, hrvatski vojnici, tad su se zvali Zbor narodne garde, i policajci, oni su u većini slučajeva imali prostrelne rane, mada to nije pravilo, bilo je i njih koji su ranjeni granatama. Ali ja sam imala dojam u to vrijeme da su oni ako su bili na prvoj crti obrane se znali više čuvati, dok civili su izlazili po vodu, po neke stvari, popraviti krov koji je bio prethodnog dana srušen, i tad bi lupila granata i to su bila izrazito teška ranjavanja.

TUŽILAC MOORE: Hvala. Ja bih sada zatražio da dokument pod tabulatorom 22 bude usvojen ko dokazni predmet.

sekretar: Dokazni predmet 22.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Sada prelazimo na dokument pod tabulatorom 23, to je dokument od sledećeg dana, 4. novembra iz kompleta po Pravilu 65ter, broj 223, njegova oznaka je ZA 002456 i 2457, te 2458. Dokument je od 4. novembra, izvorni dokument je na strani 46, a njegov prevod je pomalo neobičan u svome obliku i nalazi se na strani 45. Doktoro, molim vas pogledajte dokument na strani 46. Tu, u tom dokumentu se sasvim jasno kaže da se traži hitno korišćenje međunarodnog uticaja da se zaustave artiljerijski napadi i spominje se bolnica. Ali ja bih hteo ponovo da pogledate zapravo ono šta piše pri dnu toga dokumenta, a to se zapravo vidi na strani 47. Tu je izgleda naveden čitav jedan niz telefonskih brojeva. Jeste li vi poslali ovaj dokument ili niste?

SVEDOKINJA BOSANAC – ODGOVOR: Jesam.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: A ljudi koje vidimo tu, nabrojani su svakako političari, vidimo tu lorda Carringtona, gospodina Majora, kancelara Kohla iz Nemačke i razne druge ljude iz raznih zemalja koje ne moramo možda da spominjemo. Zašto ste vi naveli te ljude kao primaoce ovoga dopisa?

SVEDOKINJA BOSANAC – ODGOVOR: Zato što sam imala informaciju i saznanje da su to ljudi koji u to vrijeme kao značajni evropski političari mogu utjecati na to da prestane rat u Vukovaru, bombardiranje bolnice i ubijanje ljudi.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Hvala. Pri dnu kucane kopije na strani 45 ima jedna telefonska poruka. Ja lično, a nisam proverio, moram priznati to, dakle spominje se telefonska poruka koja je primljena od doktorke Bosanac u 15.20, 4. novembra 1991. godine i piše kako sledi: "Molim vas, dodajte ovo mom pismu koje sam vam poslala danas. Na današnji dan", dakle 4. novembra, "u zadnjih pola sata bolnica je pogođena više od 90 puta". To, šta tu piše, da li je to u skladu sa vašim sećanjima o tome danu ili ne? Naime, da je bolnica pogođena 90 puta, te da ste tražili da se to doda vašem pismu?

SVEDOKINJA BOSANAC – ODGOVOR: Jeste.

TUŽILAC MOORE: Hvala. A sada bih zamolio da se dokument pod tabulatorom 23 uvede kao dokazni predmet. Ja ne znam da li moram ponovo da pročitam ERN brojeve.

SUDIJA PARKER: Možete li malo da pomognete, gospodine Moore? Ova telefonska poruka je samo na engleskom jeziku, nje naime nema u dokumentu na BHS-u. Možete li da nam pojasnite šta je zapravo poslato?

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Da, naravno, pokušaću. Doktoro, da li biste nam pomogli u vezi s ovim, ako se pogledaju strane 46 i 47 koje su kucane svakako na

BHS-u, imamo brojeve telefona i imena političara za koje ste hteli da stupite u kontakt. U prevodu na engleski te telefonske brojeve nemamo.

SUDIJA PARKER: Imamo, ako pogledate drugu stranu na BHS-u.

TUŽILAC MOORE: Da, ali ne na engleskom.

SUDIJA PARKER: Izvinite.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Dakle, u prevodu na engleski spominje se vaš telefonski poziv o kojem sam vam postavljao pitanja. Ali, ako se pogleda strana 46 i 47, možete li da nam kažete da li se tu uopšte spominje taj telefonski razgovor?

SVEDOKINJA BOSANAC – ODGOVOR: Ja sam imala broj telefona i broj telefaksa Hrvatskog ureda pri Evropskoj promatračkoj misiji u hotelu "I" u Zagrebu. Tamo sam slala sve faksove, tamo sam telefonom zvala i molila ih da prosljede moje apele i pisane i usmene na ove adrese. I tamo, u Hrvatskom uredu pri Evropskoj misiji, oni su radili prijevod tih mojih pismenih i usmenih apela na engleski jezik.

TUŽILAC MOORE: Hvala vam najlepše.

ADVOKAT VASIĆ: Časni Sude?

SUDIJA PARKER: Izvolite.

ADVOKAT VASIĆ: U vezi ovog dokumenta bojim se samo da nismo razjasnili, u verziji na strani 46 i 47 nema ove poruke, dakle ona se nalazi samo na strani 45 u engleskoj verziji. Ne znamo samo ko je ovu poruku primio od svedoka i zapravo šta nam je ovde originalni dokument. Ako bi mogao moj kolega ovo pitanje da razjasni sa svedokom.

SUDIJA PARKER: Hvala vam, gospodine Vasiću. To je još uvek nejasno, gospodine Moore. Pretpostavljam da je suština svedočenja bila ta da je email ili faks bio poslat u Zagreb oficiru za vezu, hrvatskom oficiru za vezu pri Evropskoj misiji koji je zatim slao pisma na osnovu faksa. Ako je to tako, i dalje sam pomalo zbunjen u pogledu potpisa na dnu verzije na BHS-u, ili je možda verzija na BHS-u faks? Dakle, ako svemu tome dodate i problem koji je pokrenuo gospodin Vasić, mogli biste da pokušate da razjasnite sve te probleme.

TUŽILAC MOORE: Svakako.

SUDIJA PARKER: Hvala.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Pogledajte sad na dnu strane 46, molim vas. Ako pogledamo postpis u donjem desnom uglu na strani 46, čiji je to potpis?

SVEDOKINJA BOSANAC – ODGOVOR: Moj.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: A kada ste kontaktirali s oficijom za vezu, je li to bilo faksom ili na neki drugi način?

SVEDOKINJA BOSANAC – ODGOVOR: Bilo je i faksom i telefonom i različite su mi se osobe javljale. Ja ne znam ko je u tom trenutku bio dežuran na tom telefonu i faksu kada sam ovo prosljedila.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Ako pogledamo stranu 46, gornji levi ugao, dakle skroz gore levo na strani 46, na vrhu stranice izgleda da ima neki datum 4. novembar, a onda broj 91, i onda posle 14.21, to je već malo teže pročitati. Da li se sećate, a znam da je to jako teško naravno, ovo je faks od 4. novembra, da li se sećate kada ste poslali taj faks, da li je to bilo ujutro ili popodne ili uveče? Možete li da nam pomognete u tom pogledu?

SVEDOKINJA BOSANAC – ODGOVOR: Teško je to reći za taj faks. Ja znam da sam ja većinu tih faksova pisala tijekom dana prije podne i odmah ih prosleđivala faksom. Ali baš za taj faks ne mogu reći. Inače ovi brojevi gore na vrhu stranice koji se ovdje slabo vide, zapravo su zato tu jer ove faksove o kojima mi sad pričamo, ove dokumente, to sam ja dobila po izlasku iz zatvora, u Zagreb upravo od ljudi iz tog Hrvatskog ureda za vezu pri Evropskoj misiji. Originalni papiri, ovi dokumenti su ostali u Vukovarskoj bolnici nakon okupacije.

TUŽILAC MOORE: Zamolio bih da se ti dokumenti uvedu kao dokazi.

SUDIJA PARKER: To će biti usvojeno.

sekretar: To će biti dokazni predmet 23.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: To je bio 4. novembar. Sada da pređemo na tabulator broj 24, strane 48 i 49, Evropskoj misiji dva dana kasnije, broj po Pravilu 65ter je 223, a ERN brojevi su ZA 002454 i 2456. Nisam hteo da o ovome detaljno govorimo, međutim hteo bih da skrenem vašu pažnju na deo teksta koji se nalazi negde na sredini jedinog pasusa. Na strani 48 imamo prevod na engleski. "Celi grad živi pod zemljom u skloništima i podrumima". Možete li da nedete taj deo?

SVEDOKINJA BOSANAC – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Molio bih vas da objasnite Sudu kakvi su bili životni uslovi u to vreme zbog kojih ste napisali tu rečenicu.

SVEDOKINJA BOSANAC – ODGOVOR: Bili su vrlo teški. Ja sam vam već rekla da je u gradu bilo ostalo oko 15.000 ljudi. Mi smo organizirali život u protuatomskim skloništima koja su postojala po gradu, u stambene zgrade. Međutim, njih nije bilo

dovoljno. Tako da su postojala skloništa u gradu Vukovaru. U vinskih podrumima, u podrumima ispod pojedinih stambenih zgrada. Zatim u blizini bolnice je bilo jedno sklonište pored škole jedne koje je imalo dosta dobar podrum. U Borovu Naselju također. U tvornici "Borovo" postojala su dva velika skloništa od kojih je jedno bilo zapravo preuređeno kao rezervna bolnica gdje smo slali nakon obrade i lječenja pojedine ranjenike. Cijeli grad je živio u podrumima, jer je sve drugo bilo opasno, čim su ljudi izlazili van, odmah bi stradavali. Bez struje, bez vode, bez hrane.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: A kada ste pomenuli Borovo Naselje, recite nam koliko je to daleko, recimo od Vukovarske bolnice?

SVEDOKINJA BOSANAC – ODGOVOR: Oko šest, sedam kilometara, tako, ne znam baš točno.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: A u pogledu zadobijenih povreda u Vukovarskoj bolnici, govorimo sada o novembru, da li su nekada dolazili civili povređeni iz Borova Naselja ili iz drugih delova grada?

SVEDOKINJA BOSANAC – ODGOVOR: Pa, u to vrijeme, negdje dva tjedna prije pada, sad ne mogu se baš točno sjetiti datuma, a mislim da tu negde u faksovima isto to piše, bila je presečena veza na ulici koju mi zovemo Priljevo, tako da više nisu mogli dolaziti iz Borova Naselja u bolnicu, nego su svi ranjeni odlazili u sklonište "Borovo-komerc" gdje su isto bili lječnici, medicinske sestre i tamo su tražili pomoć, još u drugim nekim skloništima stambenih zgrada gdje smo također organizirali ambulante u skloništima sa doktorima i medicinskim sestrama.

TUŽILAC MOORE: Najlepše vam hvala. Zamolio bih da dokumenti u tabulatoru 24 budu uvedeni kao dokaz.

SUDIJA PARKER: To će biti usvojeno.

sekretar: To će biti dokazni predmet broj 24.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Čuli smo o 6. novembru. 7. novembar, imamo tabulator 25, broj 223 po Pravilu 65ter, a brojevi ERN su ZA 002446 i 2453. Doktorko, molim da pogledate stranu 51, a mi ćemo da gledamo stranu 50. Ponovo, to je dokument koji ste vi izgleda poslali faksom. Da li je to istina?

SVEDOKINJA BOSANAC – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Međunarodnoj misiji i Ujedinjenjim nacijama (United Nations), je li to tačno?

SVEDOKINJA BOSANAC – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Hteo bih sada da se pozabavimo sa dva, tri aspekta ovog dokumenta. Molim vas da pogledate drugi pasus koji počinje rečima: "Često su

bacana, korišćena hemijska sredstva na civilno stanovništvo i mi imamo materijalne dokaze o tome". Da li biste mogli da nam kažete na osnovu čega ste verovali da se protiv civilnog stanovništva koristi hemijsko oružje?

SVEDOKINJA BOSANAC – ODGOVOR: U ovom pismu smo htjeli posebno gospođa Vesna Vuković koja je bila novinar i ja napisati ono što smo doživljavali svaki dan, već smo o tome razgovarali o bojnim otrovima, o bombama koje ispunjavaju maglu i plinove, o fosforim bombama, htjeli smo posebno to istaći i napisati ovo pismo. Ona je preuzela dužnost da sama prevede ovo na engleski i pošalje poruku preko radio postaja, a ja sam ovo pismo uobičajeno poslala prema Evropskoj misiji i zamislila da prosljede i Ujedinjenim nacijama.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: A zašto govorite o civilnom stanovništvu?

SVEDOKINJA BOSANAC – ODGOVOR: Zato što je to tačno, jer je u gradu bilo 15.000 civila, a svakodnevno su padale bombe o kojima sam već govorila.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: A govorite o bojnim otrovima o čemu imate materijalne dokaze. Kakve materijalne dokaze ste imali, na osnovu kojih ste verovali da se koriste bojni otrovi?

SVEDOKINJA BOSANAC – ODGOVOR: U to vrijeme smo imali te materijalne dokaze, te djelove bombe koje su ispuštale taj plin i to smo mi spremili i sačuvali ako dođe neko od međunarodnih predstavnika da možemo prosljediti tačno na ispitivanje o kakvim se bojnim otrovima odnosno plinovima radi. Također, odjeću i čizme od ove ranjene žene Ivanković Silvane smo, koja je gorjela i smrdjela po fosforu, spremili u jednu kutiju i čuvali u bolnici da je možemo pružiti kao materijalni dokaz.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Da li znate šta se desilo sa tim artiklima, sa tim stvarima koje ste ostavili po strani radi analize? Da li ste ih zadržali?

SVEDOKINJA BOSANAC – ODGOVOR: Dok smo mi bili tamo, oni su tamo bili, a posle ne znam, posle su vjerovatno vojnici jugoslavenske armije ili oni koji su preuzeli bolnicu, preuzeli i te predmete.

TUŽILAC MOORE: Najlepše hvala. Nemam više pitanja u vezi sa tim dokumentom. I zamolio bih da dokumenti iz tabulatora 25 budu uvedeni kao dokazi.

SUDIJA PARKER: To će biti usvojeno.

sekretar: To će biti dokazni predmet 25.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Sada ćemo da pređemo na tabulator 26. Strana 52 treba da je 53, i obrnuto, ali osim toga to je tačno. Na strani 52 imamo dokument na BHS-u 01172539, a engleski je 01172540. To je na spisku 65ter pod brojem 996. Molim da pogledate, doktoro, stranu 52 koja je ista kao i kod mene, to je na BHS-u. Da li je to vaš potpis dole desno?

SVEDOKINJA BOSANAC – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Da bih pomogao Sudu, s obzirom da se to ne vidi u prevodu, ako pogledate donji deo glavnog dela teksta, negde sa desne strane, da li je istina da postoje i drugi potpisi na originalu?

SVEDOKINJA BOSANAC – ODGOVOR: Postoje tri potpisa.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Čiji su to potpisi, molim vas?

SVEDOKINJA BOSANAC – ODGOVOR: To su potpisi ranjenih vojnika Jugoslavenske narodne armije koji su lječeni u Vukovarskoj bolnici.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Hvala lepo. To se ne vidi u transkriptu. Možemo li da čujemo nešto o ovom dokumentu, kako je napravljen i kako je došlo do potpisivanja? Vidimo da je datum 7. novembar i pominje se to da je čitavog dana bolnica bila cilj najžešćeg artiljerijskog napada. To je u prvom pasusu. Ako nastavim dalje uopšteno govoreći ono šta vi kažete to je da napad još uvek traje i da su neki vojnici JNA povređeni i, kako vi kažete, zaista je sreća da nisu poginuli i vi tražite "hitnu obustavu vatre i povlačenje JNA iz područja opštine". Ja bih sada hteo da kažete nešto o vašem pominjanju gospodina Rašeta. Pročitaću to: "Za potvrdu istinitosti za gospodina Rašetu i ostale odgovorne za ovaj masakr nad bolnicom, zamolila sam ranjene vojnike JNA da posvedoče svojim potpisom". I zatim imamo tri imena, dvojica su vojnici, a jedan je rezervista, i vidi se odakle oni dolaze. Zašto ste usvojili taj pristup, zašto ste vojnike JNA zamolili da dodaju svoja imena i potpise?

SVEDOKINJA BOSANAC – ODGOVOR: Zato što sam to vidjela kao jednu nadu da ako meni Rašeta ne vjeruje, da će povjerovati njima koji su bili vojnici Jugoslavenske narodne armije.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Ko je bio Rašeta? Šta ste mislili ko je bio on i kakav je bio njegov uticaj, po vama?

SVEDOKINJA BOSANAC – ODGOVOR: Pa, u to vrijeme sam ja znala da je on zapravo predstavnik jugoslavenske vojske u Zagrebu, da on pregovara sa hrvatskom vladom o obustavi vatre, o konvojima, to je sve što sam ja onda, znala sam da je general i da se zove Andrija Rašeta, što sam ja u tom času znala o njemu.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: A što se tiče ta tri vojnika, kako je došlo do toga da su tri vojnika JNA dodali svoje potpise ovom dokumentu u kome se traži ili se potvrđuje da je došlo do takvog napada? Da li možete to da nam objasnite? Kako je do toga došlo?

SVEDOKINJA BOSANAC – ODGOVOR: Pa, toga dana, odnosno i svih dana non-stop su padale granate i bombe na bolnicu, a toga dana je granata jedna udarila direktno u sobu gdje su bili smješteni ti vojnici, zapravo u tu jednu sobu u kojoj je bila jedna zubarska ordinacija i gdje je bio u tom trenutku zubar jedan Gotfrid Željko. Ta granata je potpuno razrušila zid od te dvije sobe, ja sam osobno išla tamo vidjeti jesu oni uopće

živi i onda smo ih izvadili iz tih soba van. Nakon toga su bili zajedno sa svim ranjenicima u onome holu koji ste vidjeli na onoj fotografiji. Ja sam ih pitala da li žele i oni pomoći u tim mojim apelima i potpisati se. Da je to zaista tako i da će možda onda vojska njima vjerovati ako ne vjeruje meni. I oni su pristali sva trojica se potpisati. Pitala sam i da li žele i razgovarati sa Rašetom, jer sam ja imala njegov telefon, i rekli su da žele, i taj vodnik Jović Saša se javio posebno da on želi razgovarati, on je i razgovarao s Rašetom iz mog ureda.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: A što se tiče Saše Jovića, da li ste vi bili prisutni tokom tog razgovora ili ne?

SVEDOKINJA BOSANAC – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Šta je on rekao generalu Rašeti?

SVEDOKINJA BOSANAC – ODGOVOR: Predstavio se generalu Rašeti da je on Saša Jović, vodnik, i da se nalazi u Vukovarskoj bolnici, i onda je Rašeta njega pitao da li je on jedini tamo, ko se sve nalazi u bolnici. On je rekao da se nalaze ranjenici. Rašeta je pitao da li ima hrvatskih vojnika u bolnici. On je rekao: "Nema tu vojnika, samo su ranjeni i bolesni", i da zaista padaju bombe po bolnici. To je bio kratak razgovor.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Posle tog razgovora, da li ste vi razgovarali sa generalom Rašetom?

SVEDOKINJA BOSANAC – ODGOVOR: Jesam više puta.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Ali toga dana pošto je Saša Jović razgovarao sa njim, da li ste vi tada razgovarali sa njim?

SVEDOKINJA BOSANAC – ODGOVOR: Jesam, razgovarala sam tada, prilikom tog razgovora zaista sam molila da prestanu bombardirat bolnicu.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: A kao rezultat tog razgovora sa Jovićem i vama, da li je Rašeta nešto rekao telefonom?

SVEDOKINJA BOSANAC – ODGOVOR: Rekao je: "Videću što mogu da učinim".

TUŽILAC MOORE – PITANJE: A posle toga, tokom dana koji su sledili, da li je prestalo bombardovanje bolnice?

SVEDOKINJA BOSANAC – ODGOVOR: Nije.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Hteo bih sada da se pozabavimo jednim aspektom vašeg svedočenja. Vi ste rekli da je Rašeta Jovića pitao o hrvatskim vojnicima u bolnici. Znamo iz vašeg svedočenja da gornji deo bolnice je bio u vrlo lošem stanju, to smo videli i na fotografijama. Koliko vi znate lično, da li je ta bolnica bila korišćena od strane hrvatskih vojnika na neki vojni način?

SVEDOKINJA BOSANAC – ODGOVOR: Nije. To znam sigurno da nije.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Kažete da znate sigurno. Kako to, kako znate sigurno?

SVEDOKINJA BOSANAC – ODGOVOR: Zato što sam ja bila u bolnici svakoga dana, od 6.00, pa do 2.00, 3.00, obilazila sam bolnicu od podruma do tavana, i novu zgradu i staru zgradu, i dvorišta, ja bih sigurno vidjela da je bilo kako korištena u vojne svrhe ili bih to čula od nekoga. Ali sigurno nije.

TUŽILAC MOORE: Najlepše vam hvala. Zamoliću da dokumenti iz tabulatora 26 budu uvedeni kao dokaz.

SUDIJA PARKER: Usvaja se.

sekretar: To će biti dokazni predmet 26.

SUDIJA PARKER: Gospodine Moore, mislim da je ovo dobar trenutak za pauzu i dozvolićemo doktorici Bosanac da pokrene svoju nogu. Nastavićemo sa radom u 11.20.

(pauza)

SUDIJA PARKER: Gospodine Moore.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Hvala vam, časni Sude. Ja bih sada zamolio svedokinju da pogleda dokument pod tabulatorom 27, strana 55. Ali, hteo bih da razjasnim jednu stvar pre nego što krenemo dalje. Naime, hoćemo li da se oslanjamo na ovaj dokument ili ne. Hteo bih najpre da potvrdim njegovu autentičnost. Dakle, doktoriko, molim vas pogledajte dokument na strani 55 i recite nam da li prepoznajete ovaj rukopis?

SVEDOKINJA BOSANAC – ODGOVOR: Da, to je rukopis od mog kolege koji je primio Ivanković Silvanu, to je njezina povijest bolesti gdje se opisuje da se prima u bolnicu, kakav je njezin status odnosno pregled cijelog tela i lokalni status.

TUŽILAC MOORE: Meni je jako žao, ali nisam čuo prevod i mislim da je stvar sada popravljena. Ja vas molim, dajte mi samo trenutak, pa ću da proverim šta ste vi rekli, da vidim šta je zapisano. Časni Sude, ja bih to hteo da rešim ovako. Mi već imamo dokument pod tabulatorom 28 koji još nije postao dokazni predmet. Ja ću da pređem sada na taj dokument pod tabulatorom 28 i mislim da neće biti pregovora, iako se radi donekle o podvostručavanju zato što se tiče istoga svedoka, pa zato ja neću da tražim da se ovaj dokument uvede u spis, nego bih nastavio dalje kao što sam rekao, na sledeći dokument pod tabulatorom 28. Dakle, ukoliko nema nikakvih prigovora na ovakav način rada ...

SUDIJA PARKER: Dakle, zanemarićemo 27?

TUŽILAC MOORE: Da, zato što je on donekle dupliran...

SUDIJA PARKER: Ne donekle, ili ćemo ga zanemariti ili nećemo?

TUŽILAC MOORE: Zanemarićemo ga.

SUDIJA PARKER: Hvala.

TUŽILAC MOORE: Onda prelazimo na dokument pod tabulatorom 28. To je dokument kojim smo se već bavili i zatražio bih da taj dokument postane dokazni predmet Tužilaštva, a zahtev sam izneo ranije.

SUDIJA PARKER: Mi smo ga već bili označili kao dokument za identifikaciju pod brojem 28. Zato što niste predložili na usvajanje zadnji dokument, nećemo dakle imati 27, ili će ovo da bude onda dokument broj 27. Što vam je draže?

TUŽILAC MOORE: Dokument pod tabulatorom 27 je zapravo tehnički relevantan, u to nema nikakve sumnje, ali ono šta je jednostavno, radi se o dupliranju iskaza.

SUDIJA PARKER: Ja bih vam predložio nešto jednostavno, označen za identifikaciju tabulator 27 ostaje 27, nemojte da ga predlažete na usvajanje i onda možemo da ga zaboravimo, a onda ćemo da usvojimo ovaj pod brojem 28.

TUŽILAC MOORE: U redu, časni Sude. To je izvanredna ideja, hvala vam. Pređimo sada na dokument pod tabulatorom 29.

SUDIJA PARKER: Samo dozvolite sekretaru da to reši, dakle tabulator 27 se označava kao dokument za identifikaciju 27, a dokument koji je juče bio označen za identifikaciju pod brojem 28 sada postaje dokazni predmet 28.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Hvala. A mi prelazimo na dokument pod tabulatorom 29. To je izveštaj iz bolnice i to od 9. novembra, to je dokument na strani 62, prevod na engleski ima broj 01172541, a dokument na BHS-u je 01172541, a oni dolaze iz kompleta dokumenata broj 223 po Pravilu 65ter. Doktorko, molim vas pogledajte stranu 63, a ja ću da radim na engleskom prevodu koji se nalazi na strani 62. Dakle, tu na strani 63 imamo potpis pri dnu strane. Možete li da nam potvrdite da li je to vaš potpis?

SVEDOKINJA BOSANAC – ODGOVOR: Jeste.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Ja bih se sada dakle bavio ovim dokumentom. U njemu se zapravo ponovo navodi stepen štete, zatim se spominje jedna beba koja je prerano rođena, vi govorite o tome da je situacija izuzetno teška zbog neprekidne paljbe po zidovima i krovu bolnice, te da nema vode. Najpre da vidimo šta je bilo s tom paljbom po krovu i posledicama koje je bolnica u to vreme usled toga pretrpela. Da li se sećate kada je bila ta paljba po zidovima i po krovu?

SVEDOKINJA BOSANAC – ODGOVOR: Mislite na datum ili doba dana? Bila je tog posljepodneva kako tu piše.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Možete li da nam kažete nešto o toj paljbi koja se događala posle podne, odnosno o dva požara koja su bila posle podne?

SVEDOKINJA BOSANAC – ODGOVOR: Dvije zapaljive granate su pale na krov bolnice i ja sam obavještena od mojih suradnika koji su bili vani da gori krov. I onda sam otišla gore sa svojim suradnicima na krov da vidimo kakvo je oštećenje. Vidjeli smo da između krova i zidova bolnice gori požar. I onda sam zamolila suradnike da donesu koliko god mogu vode i sipaju na taj požar, ali da pri tom paze da ne vide ostali u bolnici, doktori, ranjenici i sestre, da ih ne uhvati panika. I srećom, uspjeli smo to riješiti. Sipali smo vodu na to mjesto gdje je gorilo i ugasili požar.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: I na kraju ovo, u zadnjem pasusu se govori o danu 8. novembru, dakle dan ranije, i tu se spominje 75 novih ranjenika, kao i 35 teških operacija koje su izvedene na tim ranjenicima. Možete li vi da pomognete Sudu i da kažete od tih ljudi koji su stigli koliko ih je bilo civila, dakle koliko posto je bilo civila, ili po svemu sudeći civila?

SVEDOKINJA BOSANAC – ODGOVOR: Teško mi je sad to reći koliko, ali kao inače što sam vam rekla, obično negdje oko 60, 70 posto su, od svih koje smo primali u bolnicu, bili civili.

TUŽILAC MOORE: Hvala vam najlepše. Ja više nemam pitanja u vezi sa ovim dokumentom. Pretresno veće bih zamolio da se dokumenti pod brojem 29 usvoje u spis.

SUDIJA PARKER: Usvajaju se.

ADVOKAT VASIĆ: Časni Sude?

SUDIJA PARKER: Da?

ADVOKAT VASIĆ: S ovim dokumentom imamo dva problema. Jedan je što ne znamo kome je on prosleđen, šta je i moj uvaženi kolega mogao da pita, a drugi je taj što na strani 62 na kraju te strane stoji *post scriptum* 10. novembar 1991. godine, dok na početku strane ovaj dokument nosi datum 9. novembar. Tako da postoji nedoumica kad je sačinjen, kada je poslat i kome.

SUDIJA PARKER: Gospodine Moore?

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Ja ću svakako vrlo rado da rešim ovaj prigovor odnosno zabrinutost koja iz svega proizlazi. Recite, doktorko, kome je ovaj dokument upućen?

SVEDOKINJA BOSANAC – ODGOVOR: Isto je upućen kao i do sada Hrvatskom uredu pri Evropskoj misiji, kao i svi do sada.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Hvala. A ako pogledate vašu stranu 63, tu imamo upisan jedan *post scriptum* i datum je 10. novembar. Piše: "Još uvek smo živi, ali čini se ne zadugo". Vidite li to?

SVEDOKINJA BOSANAC – ODGOVOR: Vidim.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Sećate li se... Naravno, tu stoji datum 10, a ne deveti i u tome je zapravo stvar. Zna li ko je ovo dodao?

SVEDOKINJA BOSANAC – ODGOVOR: Ja sam dodala, odnosno moja službenica kojoj sam diktirala, jer smo ovaj dokument pisali 9. studenog poslije podne, nisam ga odmah prosljedila faksom, nego ujutro 10, prije nego što sam ga prosljedila faksom smo još dodali ovu rečenicu.

TUŽILAC MOORE: Ja se nadam da je ovo razrešilo probleme koje moje uvažene kolege imaju.

SUDIJA PARKER: Usvaja se dokument kao dokazni predmet.

sekretar: Dokazni predmet broj 29.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: A sada bih prešao na dokument pod tabulatorom 30. Datum o kome ćemo da razgovaramo sada je 11. novembar. Dokumenti u tabulatoru 30 dolaze iz kompleta 65ter 996, ERN brojevi su 01172542 i 01172543. Prvi ERN broj je za dokument na BHS, a 01172547 za dokument na engleskom. Dakle, doktorko, ja vas molim da pogledate dokument na strani 64 koji je original na BHS, a ja imam prevod na engleski na strani 66. Recite nam molim vas kome je ovaj dokument upućen, kome je poslat?

SVEDOKINJA BOSANAC – ODGOVOR: Ovaj dokument je upućen isto tako Evropskoj misiji, Ministarstvu zdravstva, profesoru Hebrangu, ali obzirom da nisam mogla osobno ići poslati faks, nisam imala vezu da pošaljem faks, ja sam ga prosljedila u poštu i poslan je u poštu Osijek.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Ja sam vam sve ovo vreme postavljao pitanje o telefaks porukama, a takođe znamo da ste imali i telefonske razgovore i na osnovu iskaza koji ste dali pre pauze znamo da ste razgovarali telefonom s generalom Rašetom. Kada govorimo o mesecu novembru, a ja znam da je teško da se konkretno odredi svaki

dan, ali možete li da nam kažete koliko biste se vi često služili svojim telefonom da biste stupali u kontakt s nekim ljudima u vezi s JNA ili, ako mogu tako da kažem, s srpskim položajima?

SVEDOKINJA BOSANAC – ODGOVOR: Pa, u drugoj polovici novembra ja sam svakoga dana zvala i tražila vezu i sa Generalštabom, odnosno uredom admirala Broveta i sa generalom Rašetom.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: A kada ste to radili, da li ste uspevali s njima da komunicirate ili s nekim od njihovih službenika, s nekim iz njihovog štaba?

SVEDOKINJA BOSANAC – ODGOVOR: Uspjela sam jedanput dobiti vezu sa nekim, ali ne znam s kim iz Generalštaba u Beogradu.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: I šta ste im rekli?

SVEDOKINJA BOSANAC – ODGOVOR: Isto sam im rekla da sam ja, predstavila sam se da zovem iz bolnice u Vukovaru, da sam direktor bolnice i da molim da prestanu pucati granatama i avionima na bolnicu i na Vukovar.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Da li je to postiglo neki uspeh?

SVEDOKINJA BOSANAC – ODGOVOR: Nisam.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: U ovom pismu se, kako kažete, bavite činjenicama da ste izračunali da je to bio 81 dan blokade Vukovara i to piše u prvom redu pisma, da se radi o 81 danu "intenzivne artiljerijske i avionske paljbe po civilnim zgradama" i ja ću da se poslužim izrazom preći *Rubicon*, gde je po vama zapravo bio *Rubikon*, odnosno gde je ta linija kada je Vukovar ušao u blokadu, zato što vi ovde kažete 81 dan? Od kog datuma ste vi to počeli da računate?

SVEDOKINJA BOSANAC – ODGOVOR: Mi smo to počeli računati od 25. avgusta kad su gotovo već svi putevi bili prekinuti prema Vukovaru. U to vrijeme je još bio samo taj jedan rizični put preko Lušca kroz kukuruze u septembru kroz koji su povremeno evakuirani ranjenici, ali redoviti protok i dolazak i hrane i lijekova i sve pomoći od 25. avgusta smo brojali da smo već u totalnoj blokadi, i od onda smo brojali da je to taj 81 dan.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Hvala. Ja neću da se bavim prvim i drugim pasusom ovog dokumenta gde se pominju brojevi, ali hteo bih s vama da razgovaram o jednom incidentu koji spominjete. Dana 11. novembra u vezi s pet teških ranjenika od kojih su trojica imala *cranial cerebral* povrede, a koji je trebalo da pređu, spominje se pet kilometara udaljenost do bolnice. Odakle su ti ljudi bili dovedeni, odnosno doneseni, iz kog dela?

SVEDOKINJA BOSANAC – ODGOVOR: Bili su donešeni iz Borova Naselja. U to vrijeme je bila prekinuta veza, tenkovi su ušli preko Lušca u ulicu koju zovemo Priljevo, a koja spaja Vukovar i Borovo Naselje i ove su ljude doveli, donijeli rukama iz Borova Naselja do bolnice.

TUŽILAC MOORE: Hvala. A sada bih zatražio da se dokumenti pod tabulatorom 30 uvedu u spis.

SUDIJA PARKER: Usvajaju se.

sekretar: Dokazni predmet 30.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Tabulator 31, to su strane 67 i 68, to su telefonske poruke iz kompleta 223 po Pravilu 65ter, njihova iznaka ZA 002440 i ZA 002441. Doktorko, pogledajte dokument na strani 68, molim vas. Časni Sude, moguće je da postoji greška u indeksu za stranu 68 zato što vidim da tu piše na engleskom, ali kako stvari stoje, nije engleski. Dakle, dokument na strani 67 je izgleda prevod, a ja ću to još jedanput da dam na proveru, izgleda da je strana 68 dokument na BHS. Doktorko, pogledajte molim vas, dokument na strani 68. Ako pogledamo ovaj dokument, tu se izgleda na njemu nalazi vaše ime, je li tako? U donjem desnom uglu, je li tačno?

SVEDOKINJA BOSANAC – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Dokument je... Kome je upućen ovaj dokument?

SVEDOKINJA BOSANAC – ODGOVOR: Evropskoj misiji u Zagrebu.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: U prevodu na engleskom spominje se datum 13. novembar u 16.00. Ali čak i ja svojim neukim okom vidim da na BHS ne piše to vreme nego da piše 16.20. Ali, možda bi bilo dobro da se prvo pozabavimo sadržajem dokumenta na trenutak. Pogledajmo par delova ovog dokumenta. Ako pogledamo malo niže, odnosno peti pasus koji počinje rečima: "Pozivamo sve odgovorne predstavnike", on je označen tačkom 2, odnosno brojem 2, vidite li to?

SVEDOKINJA BOSANAC – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Dakle, piše: "Pozivamo sve odgovorne predstavnike Evropske misije, UNICEF-a (UNICEF, United Nations Children's Fund), i svih organizacija koje žele da pomognu da dođu u Vukovar i uvere se u masakr nad stanovništvom Vukovara bez obzira na nacionalnost". Zašto ste ovde koristili izrazom "masakr nad stanovništvom Vukovara bez obzira na nacionalnost"? Šta ste vi to videli ili sa čime ste bili upoznati šta vas je navelo da se poslužite ovim rečima?

SVEDOKINJA BOSANAC – ODGOVOR: Ja sam za ta tri meseca zaista jako vidjela puno poginulih, ubijenih granatama, bombama, bez ruku, bez nogu, bez glave i to bez obzira na nacionalnost, tu su bili svi ljudi koji su ostali u Vukovaru ubijani, kuće srušene, to je mene najviše navelo na to da napišem ovu rečenicu.

TUŽILAC MOORE: Hvala. Ja vam neću više postavljati pitanja u vezi s ovim dokumentom, a od Suda tražim da ga usvoji kao dokazni predmet.

SUDIJA PARKER: Usvaja se. Izvolite, gospodine Vasiću?

ADVOKAT VASIĆ: Bojim se da opet imamo dva problema, ovaj put sa engleskim prevodom. Skrenuo bih pažnju da se na BHS verziji dokumenta, znači na ovoj zvaničnoj verziji dokumenta ispod potpisa svedoka stoji: "Vukovar, 13. studenog 1991. godine". Toga nemamo u engleskom prevodu. A u samom tekstu gde se govori o 14 novoprimljenih ranjenika na dan 13. novembra, u engleskom prevodu stoji: "12. novembar". Ja se izvinjavam. U transkriptu na strani 37, red 20, je ispušteno 13. novembra, stoji samo: "Vukovar, novembar 1991. godine". Treba da stoji: "Vukovar, 13. novembar 1991. godine".

SUDIJA PARKER: Gospodine Vasiću, i u zaglavlju bi trebalo da piše 16.20, a ne 16.00.

ADVOKAT VASIĆ: Mislim da je moj kolega oko toga pitao svedoka.

SUDIJA PARKER: Hvala. Gospodine Moore, ove stvari se čine same po sebi jasne.

TUŽILAC MOORE: Da. I ja zavisim od vaše odluke.

SUDIJA PARKER: Budući da su ova pitanja unešena u zapisnik, dokument će se usvojiti kao dokazni predmet 31.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Hvala. Tabulator 42. Datum je 14. novembar, četiri dana pre predaje Vukovara, strana 69 i 70, dokument je upućen Evropskoj misiji, izvorni dokument je na BHS iz kompleta 996 po Pravilu 65ter, ERN broj 001172550 i 2551. Doktoro, molim vas budite ljubazni i otvorite dokument na strani 69, ja ću da radim na osnovu prevoda na engleski, a u donjem desnom uglu piše: "doktor Vesna Bosanac". I takođe: "Vukovar, 14. novembar 1991. godine". Da li vidite to?

SVEDOKINJA BOSANAC – ODGOVOR: Vidim.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Dakle, dokument je upućen Evropskoj misiji. Možemo li najpre da pojasnimo neke stvari u vezi s ovim dokumentom. "Mi", piše, "izveštavamo vas da je danas 14. novembra 1991. godine u bolnici u Vukovaru sve teže stanje s obzirom da je od juče primljeno 12 novih ranjenika, a vode nema, hrane je sve manje, a lekovi su na izmaku". I dalje govorite o povredama i drugim stvarima kojima sada neću da se bavim. Ali, zamoliću vas, pogledajte poslednji pasus ovog dokumenta, piše: "Zaštite, gospodo, bar decu Vukovara, a među ranjenicima već napreduje plinska gangrena i ne znamo dokle i koliko će ih još preživjeti, a i među njima je 70 posto civila. Molimo za mir i povlačenje". Dakle, ovaj dokument je po svemu sudeći ponovo jedan od onih koji je upućen hrvatskom oficiru za vezu u Evropskoj misiji. Je li tako?

SVEDOKINJA BOSANAC – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Jeste li vi dobili neki odgovor ne samo na ovaj dokument nego i na druge dokumente koje ste ponovno slali misijama tražeći pomoć za bolnicu? Najpre da rešimo to uopšteno govoreći, dakle odgovorite na pitanje uopšteno, a onda konkretno. Dakle, jeste li dobili neki odgovor i, ako jeste, kakav?

SVEDOKINJA BOSANAC – ODGOVOR: Ne. Nisam dobila nikakav odgovor. Imala sam samo telefonske razgovore sa ministrom Hebrangom koji mi je obećavao pomoć, informirao me o tome da se pregovara o primirju, o evakuaciji, ali nikakav pismeni odgovor nisam dobila.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Jeste li nekada dobili kakav telefonski poziv od Evropske misije u vezi sa ovim telefaks porukama koje ste vi poslali?

SVEDOKINJA BOSANAC – ODGOVOR: Ne. Dobila sam jedino 18, na sam dan kad su trebali doći u Vukovar, a nisu došli. Onda sam telefonom dobila poruku od Evropskih promatrača.

TUŽILAC MOORE: Na to ćemo da dođemo za par trenutaka, ali sada vam više ne bih postavljao pitanja u vezi s dokumentom pod tabulatorom 32, samo bih zatražio da se usvoji kao dokazni predmet.

sekretar: Dokazni predmet 32.

SUDIJA PARKER: Hvala.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Ja bih prešao na dokument pod tabulatorom 43. To je, časni Sude, on je zapisan kao vaša poruka od 15. novembra iz kompleta dokumenata 65ter, broj 996, ERN brojevi su 01172552. Molim vas, doktoro, pogledajte dokument na strani 71. Prevod na engleski se nalazi na strani 72. Da li je tačno da u donjem levom uglu vidimo vaše ime na tom dokumentu? Sećate li se da ste vi poslali ovaj dokument ili poruku?

SVEDOKINJA BOSANAC – ODGOVOR: Poruku, da.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Da, to je bila poruka. Ona počinje sa: "Poštovana gospodo", a završava rečima: "S poštovanjem". Sećate li se da li je to dokument koji je poslat telefaksom? Ako pogledamo, naime, stranu 71 postavlja se pitanje ko je kucao ovaj dokument, ili bi bilo još bolje pitanje gde je taj dokument kucan?

SVEDOKINJA BOSANAC – ODGOVOR: Ja to sad ne mogu da kažem. Ja znam da sam diktirala taj dokument, ali da li je ovaj baš dokument poslan ili kopija tog dokumenta, to sad ne mogu reći.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Ako pogledamo sadržaj dokumenta, možda bismo mogli da ustanovimo... Možete li vi zapravo da identifikujete dokument? Datum je 15. novembar, piše: "Obraćamo vam se danas 15. novembra 1991. godine iz bolnice u

Vukovaru". Molim vas pročitajte taj dokument sami i vidite možete li da identifikujete sadržaj dokumenta kao nešto šta ste vi sastavili i onda kasnije izdiktirali?

SVEDOKINJA BOSANAC – ODGOVOR: To sam sigurno ja izdiktirala i to mogu identificirati kao zapravo dokument, pismo koje sam ja smislila i izdiktirala. Samo ne mogu reći tačno, obzirom da nije potpisan, da li sam baš taj ja diktirala ili je to kopija.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Hvala vam najbolje. Skrenuo bih vam pažnju na treći pasus koji počinje rečima: "Molimo vas i zahtevamo da se upotrebe svi uticaji da rat prestane, te da se jugoslavenska armija povuče sa područja grada Vukovara". Hteo bih zapravo da se bavimo sledećim delom ove rečenice: "te da se deblokira put radi dotoka hrane i lekova, da se omogući popravak vodovoda da bi se sprečile infekcije i epidemija". Dakle, blokada puteva i prevoz hrane i lekova. U kolikoj ste meri vi uspevali da dobijete lekove ili hranu u tim poslednjim danima meseca novembra pre predaje?

SVEDOKINJA BOSANAC – ODGOVOR: Sa vodom je bilo jako teško. To smo crpili okolne bunare, skupljali kišnicu. Isto tako s hranom. Hrane smo dobili iz skladišta iz Crvenog križa i Caritas, to su bile konzerve, tijesto, brašno, germe nismo imali tako da nismo mogli praviti kruh, nego neke tvrde lepinje, peciva. Ljekovi su već bili potpuno na izmaku, ali smo u nekoliko navrata dobili pomoć tako što su avioni iz Osijeka po noći nadlijetali Vukovar, ispuštali vojne sanduke sa plazmom, sa krvi, sa najnužnijim ljekovima. Dva takva sanduka su donešena u tim zadnjim danima u bolnicu.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Pomenuli ste Crveni krst. Odakle je dolazio Crveni krst?

SVEDOKINJA BOSANAC – ODGOVOR: Crveni križ je funkcionirao unutar grada.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Da li ste dobili značajniju pomoć koja bi pristizala u Vukovar preko tih blokada puteva?

SVEDOKINJA BOSANAC – ODGOVOR: Ne, ne.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Zapravo, ja sam loše formulisao pitanje. Da li vi zapravo niste dobijali pomoć ili se ne sećate?

SVEDOKINJA BOSANAC – ODGOVOR: Ne, nismo dobijali sigurno. Jedino u tim zadnjim danima su... avioni koji su bacali te sanduke sa ljekovima i krvi, ali inače pomoć u hrani ili u drugom materijalu kroz tu blokadu od početka oktobra ništa nismo dobili.

TUŽILAC MOORE: Molio bih da dokument pod tabulatorom 33 bude uveden kao dokaz.

SUDIJA PARKER: Gospodine Vasiću?

ADVOKAT VASIĆ: Časni Sude, s ovim dokumentom mi još uvek ne znamo kome je on prosleđen. U zaglavlju stoji samo poruka od doktorke Vesne Bosanac. Još jedna stvar koja me s tim u vezi brine to je način na koji je otkucan ovaj dokument. Ako pogledate sve dokumente koje smo već uveli kao dokaz i koji idu iz Medicinskog centra u Vukovaru, oni su kucani na mašini. Čini se da ovaj dokument se ne slaže sa slovima ni sa jednim drugim dokumentom i čini mi se da je kucan na kompjuteru. Čini mi se da u to vreme u Vukovaru svedok nije bio u mogućnosti da ovo otkuca i isprinta na kompjuteru, pa s toga mislim da imamo problem s tim gde je ovaj dokument sačinjen i da li ga je svedok uopšte sačinio.

SUDIJA PARKER: Da li hoćete da postavite još neko pitanje ili da nešto kažete o tome?

TUŽILAC MOORE: Da, imamo dva stava.

SUDIJA PARKER: Stava ili pitanja?

TUŽILAC MOORE: Hteo sam najpre da izesem stavove, a onda pitanja. Što se stavova tiče ili argumenata, to je nešto vrlo jednostavno. Doktorka je rekla više puta da je uvek slala faksove oficiru za vezu pri Evropskoj misiji. Ako sam dobro shvatio, ona je pravila razliku, ako to nije slučaj. A drugo, po nama strana 31, jasno je da je font nešto o čemu pitanja mogu da budu postavljena u unakrsnom ispitivanju, ako ima zabrinutosti, možemo da obeležimo dokument radi identifikacije, onda može da se sprovede kasnije unakrsno ispitivanje. To su svi argumenti koje sam hteo da iznesem u vezi sa tim zabrinutostima.

SUDIJA PARKER: Dakle, vi predlažete da za sada dokument bude obeležen radi identifikacije?

TUŽILAC MOORE: Da. Sasvim me to zadovoljava.

SUDIJA PARKER: Strana 71, mislim da u transkriptu piše 31, možda ste to i rekli. Hvala, gospodine Moore. Gospodine Vasiću, Pretresno veće smatra i shvata svedočenje ove svedokinje tako da je ona rekla da su svi ti dokumenti slani faksom hrvatskom oficiru za vezu pri Evropskoj misiji u Zagrebu, osim ako ona konkretno ne naglasi da je bilo drugačije i po toj osnovi ćemo da usvojimo dokument. Ali s obzirom na vaše zabrinutosti vezane za autentičnost dokumenta, gospodin Moore je rekao da ćemo samo da ga obeležimo radi identifikacije, a vi posle možete da postavite pitanja u unakrsnom ispitivanju. Dakle, na toj osnovi ćemo samo da ga obeležimo radi identifikacije kao 33.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Molim da pređemo na tabulator 34. To je dokument po broju 65ter 996, broj ERN je 00172553. Doktorko, zamolio bih vas da pogledate stranu 74 i 73 je izgleda original. Hteo bih da se pozabavimo sada ovim dokumentom.

Tačno je, zar ne, da je u gornjem levom uglu napisano Medicinski centar Vukovar, zar ne?

SVEDOKINJA BOSANAC – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: A poruka je primljena 18. novembra u 8.50?

SVEDOKINJA BOSANAC – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Hteo bih da se pozabavimo sadržinom te poruke, ona je najpre bila poslata izgleda Evropskoj misiji i naslov je: "Hitan protest". Da li biste pročitali sadržinu tog dokumenta, molim vas, i možete li da nam potvrdite da li to odgovara poruci koju ste vi poslali samoj Evropskoj misiji 18. novembra?

SVEDOKINJA BOSANAC – ODGOVOR: Da, odgovara.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Kome ste to poslali, ili da preformulišem, koga ste pozvali telefonom u vezi sa ovim dokumentom?

SVEDOKINJA BOSANAC – ODGOVOR: Oficira za vezu pri Hrvatskom uredu Evropske misije u Zagrebu.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: To je 18. novembar u 8.50 i u dokumentu piše: "Tenkovi i dalje kontinuirano pucaju na bolnicu. U ovom trenutku se u bolnici nalazi 600 pacijenata i isto toliko civila koji čekaju evakuaciju. Tražimo hitnu evakuaciju. Pacijenti i civili su izloženi tenkovskoj paljbi, gladi i žeđi. Obraćamo se Misiji Evropske zajednice da hitno dođe u bolnicu". I zatim pišete da oni sigurno mogu da prođu kroz Lužac. Možda ovde postoji problem sa prevodom. Ako je tako, recite mi. Međutim, da li možemo sada da se pozabavimo prvim pasusom, jer tu piše da je tu 600 pacijenata i isto toliko civila koji čekaju evakuaciju, na engleskom *the evacuation*, a ne *a evacuation*, znači ne neku evakuaciju već tačno neku predviđenu evakuaciju. Da li ste vi u tom trenutku očekivali da budete evakuisani ili ste se nadali tome?

SVEDOKINJA BOSANAC – ODGOVOR: Očekivali smo. Po mojim informacijama 18. novembra u 8.00 trebale su doći dvije ekipe Međunarodnog crvenog križa (ICRC, International Committee of the Red Cross) u Vukovarsku bolnicu, i to jedna od pravca Iloka, pa preko Mitnice u Vukovar i bolnicu, a druga preko Dunava brodom iz Bačke, i Evropski promatrači, kako bi započela evakuacija bolnice koja je dogovorena u Evropskoj promatračkoj misiji u Zagrebu. Umesto toga, ponovo su počeli tenkovi pucati po nama, i u tom času sam ja telefonom zvala i dala ovaj protest.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Možemo li da se pozabavimo sada vašim svedočenjem, vi ste rekli da ste očekivali dva tima Crvenog krsta iz Iloka i s druge strane Dunava. Ko vas je obavestio o tome da će da dođe do tih evakuacija? Kada ste to saznali?

SVEDOKINJA BOSANAC – ODGOVOR: Ministar Hebrang prethodnog dana.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: A gde je tada bio ministar Hebrang koliko znate?

SVEDOKINJA BOSANAC – ODGOVOR: U Zagrebu.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: A ponovo, kakve informacije ste imali o tome šta je radio ministar Hebrang u Zagrebu?

SVEDOKINJA BOSANAC – ODGOVOR: Učestvovao je u pregovorima o evakuaciji sa Međunarodnim crvenim križem i predstavnikom jugoslavenske vojske generalom Rašetom. Od mene su tražili da im kažem broj, sveukupan broj ranjenika, broj teških ranjenika koji se moraju evakuirati sanitetskim kolima, broj osoblja, broj civila koji se nalaze u bolnici. Te sam ja davala podatke prethodnih dana i u nedjelju 17, mi je rečeno da ću u ponedjeljak 18, u 8.00 doći predstavnici Međunarodnog crvenog križa i Evropske promatračke misije u Vukovarsku bolnicu.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Znete li koji su bili uslovi vezani za tu evakuaciju, koja pravila su postojala za evakuaciju ljudi iz Vukovara i iz bolnice u Vukovaru?

SVEDOKINJA BOSANAC – ODGOVOR: Kako mislite pravila?

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Kako ste shvatili koje su bile direktive vezano za evakuaciju, ko je trebalo da radi šta, ko je trebalo da bude na kom mestu?

SVEDOKINJA BOSANAC – ODGOVOR: Mi smo trebali da pripremimo ranjenike, da odredimo broj koliko treba sanitetskih kola, koliko sjedećih mjesta za autobuse, tako da... Osim toga, razgovarali su o putevima evakuacije, bilo je nekoliko predviđenih puteva evakuacije, pitali su i mene šta mislim koji je najjednostavniji i najlakši put evakuacije. Ja sam rekla da je to put kojim je i prošli konvoj prolazio kad su došli "Lječnici bez granica" (Medicines sans Frontieres), to je put taj koji je išao iz bolnice preko Lušca, zatim u sela Bogdanovce i Marince u Nuštar, i ja sam dobila informaciju od ministra Hebranga da će tim putem biti organizirana evakuacija za najteže ranjenike i cijelo osoblje iz bolnice.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Jednom ranijom prilikom tražili ste da evakuacija bude pod kontrolom tri strane, najpre JNA, drugo hrvatske snage, a treće posmatrači. Ko je trebalo da kontroliše ovu evakuaciju konkretno, kako ste vi to shvatili?

SVEDOKINJA BOSANAC – ODGOVOR: Ja sam shvatila i ovu evakuaciju da će tako kontrolirati, odnosno da će provoditi Međunarodni crveni križ pod kontrolom Evropskih promatrača.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Koliko vam je važno bilo da evropski ili bilo koji drugi posmatrači učestvuju u evakuaciji u to vreme?

SVEDOKINJA BOSANAC – ODGOVOR: Izuzetno važno. Jer meni, bilo je svima nama u Vukovar je to bilo izuzetno važno.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: A zašto?

SVEDOKINJA BOSANAC – ODGOVOR: Ja mogu reći zašto je meni bilo važno. Meni je bilo važno zato jer nisam mogla očekivati da će biti provedena evakuacija na

brz i efikasan način ukoliko ne budu evropski promatrači i Međunarodni crveni križ prisutni. Obzirom na sve što smo doživeli toga dana 18, jako smo se bojali kako će izgledati evakuacija koja se pripremala.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Da li ste se plašili samo u odnosu na brzinu ili su tu bile i neke druge preokupacije?

SVEDOKINJA BOSANAC – ODGOVOR: Bojali smo se jugoslavenskih vojnika koji su do tada potpuno razarali grad, ubijali sve, bojali smo se šta će se dogoditi ako oni sada dođu u bolnicu bez Evropskih promatrača i bez Međunarodnog crvenog križa.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Da li ste nekada obavestili bilo koga o vašim strahovanjima za bezbednost mnogih pacijenata što se tiče ponašanja vojnika JNA?

SVEDOKINJA BOSANAC – ODGOVOR: Jesam.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: A koga ste obavestili?

SVEDOKINJA BOSANAC – ODGOVOR: Obavestila sam ministra Hebranga, mi smo razgovarali, i ne samo ja nego i moje kolege s njim tih poslednjih dana satima kako i na koji način ćemo organizirati tu evakuaciju.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Rekli ste nam da ste očekivali dva tima Crvenog krsta da je trebalo da dođu 18. Da li su stigli?

SVEDOKINJA BOSANAC – ODGOVOR: Ne.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: A kada nisu stigli, da li ste nešto preduzeli?

SVEDOKINJA BOSANAC – ODGOVOR: Pa, evo, ponovo sam zvala telefonom ministra Hebranga i ovaj Ured za suradnju sa Evropskom misijom u Zagrebu. Ministar Hebrang mi je odgovorio da će se raspitati šta je problem, onda me je zvao ponovo i rekao da je Međunarodni crveni križ na putu, ali da je trenutno još zauzet predajom hrvatske vojske i civila na južnom dijelu grada i da će nakon toga doći u bolnicu. To je bilo 18, ja sam mislila da se zapravo radi o predaji odnosno evakuaciji sajmišta, tek kasnije sam saznala da se zapravo radilo o predaji i evakuaciji Mitnice. Negdje oko 12.00, ne znam tačno, telefonom prvi i jedini put su me pozvali Evropski promatrači i na engleskom mi rekli da se ispričavaju što nisu došli, da još ne mogu doći, da se nalaze u selu Negoslavci i da će doći čim budu mogli.

TUŽILAC MOORE: Hvala. Molim da dokument iz tabulatora 34 bude uveden kao dokaz.

SUDIJA PARKER: Biće usvojen.

sekretar: To će biti broj 34.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Sada bih hteo da predemo na tabulator 36.

SUDIJA PARKER: A ne 35?

TUŽILAC MOORE – PITANJE: 35, izvinjavam se, ima jedna greška u kucanju. I 35 se tiče 19, a ne 18, pokušavam da idem hronološkim redom, trebalo je to već da naglasim. Dakle, idemo prvo na 36. Doktoro, molim vas da pogledate stranu 76, to je dokument po Pravilu 65ter 996 i to je ERN broj 01172554, to je telefonska poruka primljena... I na ovoj strani imamo tekst i na BHS i na engleskom, imamo ime doktorke Bosanac i po ovom dokumentu poruka je primljena telefonom u 10.10 Evropskoj misiji, kratak je tekst, piše: "Hitno obaveštenje. "Ponovno se koristi artiljerija. Obećano nam je da će danas pre podne da dođe Evropska misija, ponovo se s nama manipuliše". Dakle, izgleda da je datum 18. Da li možete da potvrdite, da li ste kontaktirali pretpostavljam hrvatskog oficira za vezu pri Evropskoj misiji toga dana?

SVEDOKINJA BOSANAC – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: A da li sama sadržina teksta odgovara vašem razgovoru?

SVEDOKINJA BOSANAC – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC MOORE: Najlepše vam hvala. Časni Sude, nisam hteo da postavljm pitanja o tome. Da li može to da postane dokazni predmet koji se odnosi na događaje 18? I sada bih zamolio da se ovaj dokument uvede, tabulator 36. I da li možemo da sačekamo malo s tim zato što tabulator 35 se odnosi na 19 i to je poslednji dokument?

SUDIJA PARKER: Zašto ne bismo sada prešli na to, zašto ne bismo najpre uveli taj dokument, a onda ćemo da se pozabavimo tabulatorom 35, to je sledeći tabulator, zar ne?

TUŽILAC MOORE: 35 se odnosi na 19, a ne na 18.

SUDIJA PARKER: Da, ali sad prelazimo na tabulator 35.

TUŽILAC MOORE: Ne, idem na 36, 37, a onda 39.

SUDIJA PARKER: Onda nećemo da donesemo odluku o tabulatoru 36 za sada, već ćemo da nastavimo i to da uradimo kada bude pogodno, a sada ćemo da napravimo pauzu i da nastavimo sa radom u 12.50.

(pauza)

SUDIJA PARKER: Gospodine Moore.

Fond za humanitarno pravo
dokumentovanje i pamćenje

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Ja bih sada prešao na dokument pod tabulatorom 37, to su telefonske poruke od 18. novembra u 15.30. One dolaze sa popisa 996 po Pravilu 65ter, a ERN broj je 01172556. Doktoro, molim vas pogledajte dokument na strani 77, a ja ću da radim na dokumentu koji je na strani 78. Ovo je opet, po svemu sudeći, telefonska poruka koja je primljena od strane osobe koja se zove A. Kosović. Ja vas molim da pročitate sadržaj toga dokumenta i onda nam recite da li je to dokument takve vrste i koji sadrži podatke o kojima ste vi bili upoznati i koje ste vi preneli osobi koja se zove A. Kosović ako je u istinu ta osoba koja je primila poruku od vas?

SVEDOKINJA BOSANAC – ODGOVOR: Mogu potvrditi da sam ovakvu telefonsku poruku predala 18. novembra u 15.40.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: I kome ste je preneli, molim vas da nam kažete?

SVEDOKINJA BOSANAC – ODGOVOR: Ja sam, kao što sam već rekla, telefonom zvala stalno taj Ured za vezu pri Evropskoj misiji u Zagrebu, ali ne znam ko je bio dežuran i ko je primio poruku.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Molim vas, budite ljubazni i pogledajte drugi pasus, u kojem je zapravo samo jedna rečenica u kojem izgleda stoji: "EZ posmatračka grupa za Vukovar javila se u 12.15 iz Negoslavaca. Njihov predstavnik će da dođe do bolnice ako mu to bude dozvoljeno". Jeste li vi o ovome obavestili Evropsku posmatračku misiju?

SVEDOKINJA BOSANAC – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: I šta ste ...

SVEDOKINJA BOSANAC – ODGOVOR: Ja sam zapravo prenijela tu poruku koju su mi ti monitori na telefon javili da ne mogu doći, da će doći u bolnicu što prije kad im to bude dozvoljeno. Tako su se oni meni javili. Ja sam tu poruku prenijela da nisu došli.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Ali, izraz je bio: "ako mu to bude dozvoljeno". Kako to da oni nisu mogli da dođu u Vukovar? Konkretno me zanima reč "dozvoljeno", odnosno izraz "ako mu bude dozvoljeno".

SVEDOKINJA BOSANAC – ODGOVOR: Tad sam ja prvi puta to shvatila da oni ne mogu doći sami u Vukovar ako žele nego im prvo mora netko, a to je jugoslavenska vojska koja je kontrolirala sve puteve za Vukovar, dozvoli.

TUŽILAC MOORE: Hvala vam najbolje. Ja u vezi sa ovim dokumentom više nemam pitanja. Časni Sude, ako to zadovoljava uslove iz dogovora, odnosno ako zadovoljava pristanak Suda, dokumenti koji mogu da se nađu u indeksu od tabulatora 35 do 39 su zapravo izvučeni iz redosleda zato što je dokument pod tabulatorom 35 na pogrešnom mestu. Ja sam to spomenuo sudskom sekretaru, ali nisam imao prilike to da kažem uvažanim kolegama, ali zapravo ako se ovim dokumentima bavimo po redosledu šta ja i nameravam, i ako nema prigovora, onda ću ja na kraju da pročitam tabulatore

označene dokumente, a oni mogu da zadrže izvorne brojeve koji će onda da postanu brojevi dokaznog predmeta, tako da to ne stvara nikakve probleme.

SUDIJA PARKER: U redu, nastavite dok ne dođete do kraja.

TUŽILAC MOORE: Da. Hvala vam najlepša. Ja ću dakle sada da zamolim da se ovaj dokument usvoji kao dokazni predmet, a preći ću na tabulator 37. Dokument pod tabulatorom 37 je telefonska poruka od 18. novembra, izvinjavam se, 39, dakle sledeći tabulator je 39. To je strana 80 i 81, dokumenti su iz kompleta 223 po Pravilu 65ter, a oznake dokumenata su ZA 0042 4235 i 4236. Doktoro, ako pogledamo stranu 81, to je izgleda dokument iste vrste, dakle isti dokument, zapravo se radi o istom dokumentu, zar ne? Samo je drugačijim pravcem prosleđen.

SVEDOKINJA BOSANAC – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Hvala. Ja ću uskoro da zatražim da se taj dokument proglašim dokaznim predmetom, a prešao bih na dokument pod tabulatorom 38, to je prethodni dokument sastavljen toga dana. Radi se o telefonskoj poruci od otprilike tri sata kasnije. Dokument je na strani 79, potiče iz kompleta 996 po Pravilu 65ter, a nosi ERN broj 001172557. Ovde se opet navodno radi o telefonskom pozivu koji ste vi uputili. Vreme je u prevodu pogrešno navedeno, piše u 18.55. pet minuta do 19.00, ali u prevodu dokumenta piše 4.55. Osim toga, ja bih se dalje bavio dokumentom. Konkretno u vezi s porukom. Molim vas pogledajte kome je upućen ovaj dokument. Izgleda da je upućen Evropskoj misiji. Dakle, da li je isti primalac kao i ranije?

SVEDOKINJA BOSANAC – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: I takođe tu piše: "doktor Vesna Bosanac", u donjem desnom uglu. Molim vas pročitajte sadržaj ovoga dokumenta i vidite da i je on u skladu sa telefonskim razgovorom koji ste obavili u kasnim posle podnevnim satima 18. novembra. Pogledajte donji pasus, dakle poslednji pasus ovog dokumenta koji počinje rečima: "Molim hitnu intervenciju i dolazak predstavnika Evropske misije i Međunarodnog crvenog krsta i to bez pratnje Jugoslavenske armije, jer ni hrvatske vojske nema u okruženju bolnice šta je od nas tražila Evropska misija". Šta ste vi time hteli da kažete, molim vas da nam kažete?

SVEDOKINJA BOSANAC – ODGOVOR: Već ranije je bilo razgovora o evakuaciji, ja sam rekla, sa ministrom Hebrangom, on je mene pitao da li ima hrvatske vojske u okolici bolnice, ja sam rekla da nema, da su tu samo ranjenici i tu su bili ti određeni kao od hrvatske vojske za čuvanje bolnice ljudi. Ja sam mislila da ću na taj način, ako to kažem, ubrzati dolazak Evropskih promatrača i Međunarodnog crvenog križa.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: I za ovaj dokument ću da tražim da se usvoji kao dokazni predmet. I na kraju dokument pod tabulatorom 35. To je dokument od 19. novembra, tabulator 35, dakle radi se o telefonskom pozivu upućenom u 9.01, iz grupe

dokumenata 996, a njegova oznaka je 01172555. Doktorko, jeste li ga pronašli? To je strana 75.

SVEDOKINJA BOSANAC – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Hvala. Dakle, opet iz Medicinskog centra u Vukovaru, radi se o telefonskoj poruci koja je primljena u Evropskoj misiji, ja vam više o tome neću postavljati puno pitanja. Ja ću ga pročitati i tu je vaše ime, a tekst glasi: "Javljamo se danas 19. novembra 1991. godine u 9.01 da se još niko nije javio telefonom ili osobno u svezi dogovorene evakuacije". Recite, kada ste kazali: "dogovorena evakuacija", na šta ste tačno mislili 19. novembra?

SVEDOKINJA BOSANAC – ODGOVOR: Ja sam bila obaviještena već ranije od ministra Hebranga, to sam već rekla, da je potpisan sporazum o evakuaciji ranjenika iz bolnice i mislila sam na taj sporazum, na tu dogovorenu evakuaciju.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Hvala vam najbolje. Možete li da nam kažete kakva je tačno bila situacija 19 u bolnici? Mi smo sada završili sa ovim dokumentima, sa svim ovim dokumentima. Ja ću da tražim da oni postanu dokazni predmeti. Ali pre toga, odgovorite mi na ovo pitanje, kakva je bila situacija 19 kada ste vi tu telefonsku poruku poslali?

SVEDOKINJA BOSANAC – ODGOVOR: Vrlo teška. Bolnica je bila prepuna i ranjenika i bolesnika i civila koji su dolazili iz okolnih podruma i skloništa, tako da je situacija zaista bila teška. Više nismo imali ni hrane, ni vode, ni lijekova, to sam već nekoliko puta rekla. Nadali smo se toj evakuaciji, međutim ništa se nije dešavalo u tom trenutku kad sam ja ovu telefonsku poruku dala Evropskoj misiji.

TUŽILAC MOORE: Hvala vam. Časni Sude, ja bih sada i formalno zatražio da dokumenti pod tabulatorima 35 do 39 budu usvojeni u spis, ja ću da ih za dokumentaciju razdvojim. Dakle, tražimo za dokumente pod tabulatorom 35 da postanu dokazni predmet.

SUDIJA PARKER: Usvaja se.

sekretar: Dokazni predmet 35.

TUŽILAC MOORE: Tabulator 36, dokumenti iz toga tabulatora.

SUDIJA PARKER: Usvaja se.

sekretar: Dokazni predmet 36.

TUŽILAC MOORE: 37.

sekretar: Dokazni predmet 37.

SUDIJA PARKER: Hvala.

TUŽILAC MOORE: Tabulator 38.

SUDIJA PARKER: Kako ih ja vidim, gospodine Moore, dokumenti u tabulatoru 37 i 39 su identični dokumenti, ali nekako imamo dva pomalo različita prevoda uz svaki od tih. Mislim da vam nisu potrebna oba dokumenta.

TUŽILAC MOORE: Svakako.

SUDIJA PARKER: Onda ćemo da imamo 38, a ne 39, je l' tako? Naime, već imamo 37.

TUŽILAC MOORE: Da, slažem se, samo sam malo razmišljao. Hvala vam na tome. Zatim, dokument pod tabulatorom 35. Oprostite, 39. Izvinjavam se.

SUDIJA PARKER: 39 nećemo da usvojimo kao dokazni predmet zato što je izvorni dokument identičan kao i dokument iz tabulatora 37. Ali usvajamo dokazni predmet 38.

sekretar: Da, kao dokazni predmet 38.

TUŽILAC MOORE: Hvala. Time smo završili sa dokumentima, odnosno telefaks porukama koje su u tabularnoj formi naznačene kako sam ih ja nazvao. Ja bih sada zapravo još s vama razgovarao o još jednoj ili dve stvari. U vezi sa dokumentima na papiru ja bih se bavio Sporazumom o evakuaciji. On je pod indeksom broj 1. Ali svakako on je i u *E-Court* sistemu, tako da mislim da bi bilo dobro sada da pređemo na elektronski sistem dokumenata, tako da bih ja zapravo sa preostalim dokumentima, njih nema jako puno, bavio se na temeljima ovog elektronskog sistema. Ja ne znam hoće li to da bude od pomoći Sudu?

SUDIJA PARKER: Hvala.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Ja bih sada to da uradim na sledeći način. Doktorko, vi ste nam rekli da ste bili uvereni da je postojao Sporazum o evakuaciji. Molim vas, pogledajte ovaj dokument koji ima naslov "Zagrebački dokument o evakuaciji", njegov broj 0072600 kako bi to moglo da se pronade u elektronskom sistemu. Jeste li vi nekad ranije videli ovaj dokument?

SVEDOKINJA BOSANAC – ODGOVOR: Jesam.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Kada ste taj dokument videli prvi put?

SVEDOKINJA BOSANAC – ODGOVOR: Kad sam izašla iz zarobljeništva u decembru 1991. godine.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Pozabaviću se ovim malo neuobičajno, idemo malo napred u vremenu. Tačno je da se kaže, zar ne, da ste vi posle evakuisanja bolnice 21. novembra odvedeni u zatvor, kako ste to opisali, zar ne?
SVEDOKINJA BOSANAC – ODGOVOR: Prije evakuiranja bolnice.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Kada ste odvedeni?
SVEDOKINJA BOSANAC – ODGOVOR: Ujutro 20.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: A gde ste odvedeni na kraju?
SVEDOKINJA BOSANAC – ODGOVOR: Prvo u kasarnu Jugoslavenske vojske u Vukovaru.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Mislim da je tačno da se kaže da ste na kraju završili u Sremskoj Mitrovici, u logoru?
SVEDOKINJA BOSANAC – ODGOVOR: Između 20 i 21 sam prevežena iz kasarne u Vukovaru u zatvor u Sremskoj Mitrovici.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Dok ste bili u zatvoru, jer to je reč koju ste vi koristili, kada ste bili u tom logoru ili zatvoru, koliko ste dugo ostali tamo?
SVEDOKINJA BOSANAC – ODGOVOR: Tri tjedna.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Tokom tog perioda da li ste sastavili jedan dokument gde ste opisali šta vam se dogodilo?
SVEDOKINJA BOSANAC – ODGOVOR: Napisala sam izjavu.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: A samu izjavu, da li ste pisali rukom?
SVEDOKINJA BOSANAC – ODGOVOR: Rukopisom.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: A dok ste je pisali da li ste se još dobro sećali svih detalja?
SVEDOKINJA BOSANAC – ODGOVOR: Mislim da jesam.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Bolje nego danas?
SVEDOKINJA BOSANAC – ODGOVOR: Vjerovatno.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Sada ću da vam postavim pitanje o tome šta se desilo u bolnici pre svega od 18. do 21. novembra. Da li će vam biti od pomoći ukoliko se Sud složi da vam se osveži sećanje na osnovu ovog dokumenta? Ako se nečega ne sećate, možete da se oslonite na ovaj dokument da biste se podsetili.
SVEDOKINJA BOSANAC – ODGOVOR: Nisam razumela pitanje, tačno sad ovo.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Vi ste napisali dokument dok ste bili u Sremskoj Mitrovici, rukom pisan dokument, je l' tako? I to je napisano nekoliko dana ili nedelja pošto ste došli iz bolnice u Vukovaru. Da li me pratite za sad?

SVEDOKINJA BOSANAC – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: I u ovom dokumentu vi govorite o nekim mestima i događajima, o imenima, o detaljima, stvarima koje su se dešavale. Je l' to tačno?

SVEDOKINJA BOSANAC – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Ja ću da vam postavim danas neka pitanja 15 godina posle događaja i da vas pitam da li biste voleli da ponovo osvežite sećanje i da pogledate te dokumente ako vam je potrebno kako biste se podsetili na to šta se dogodilo.

SVEDOKINJA BOSANAC – ODGOVOR: Ja mogu pogledati taj dokument, ali ne bih volela, jer sve to što mi se dešavalo tih zadnjih dana i u bolnici i u zatvoru, zaista nerado mislim o tome. Ali mogu dapače pročitati, mogu se podsjetiti, ako je nužno.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: U redu. Za sada nećemo da se držimo dokumenta već ćemo da govorimo o Zagrebačkom sporazumu. Da li biste pogledali sada pasus 3, ovog sporazuma, paragraf 3 gde se pominje jedna ruta. Vidite li to? Možete li malo glasnije da govorite?

SVEDOKINJA BOSANAC – ODGOVOR: Mogu, pokušaću.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Najlepše vam hvala. Tu piše sledeće: "Konvoj će se kretati sledećim putem Vukovar - Priljevo". Vidite li to? I onda vidimo opis rute. Što se tiče rute kojom se išlo, da li ste vi razgovarali sa bilo kojom osobom o pitanju treba li da se ide tom rutom ili ne?

SVEDOKINJA BOSANAC – ODGOVOR: Mislite tog dana kad se pripremala evakuacija ili ranije? Razgovarala sam o tom putu i prije sa ministrom Hebrangom i sa generalom Rašetom i razgovarala sam tog dana 19. novembra sa pukovnikom Mrkšićem.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Da se pozabavimo sada vašim razgovorom sa pukovnikom Mrkšićem. Kada je to bilo?

SVEDOKINJA BOSANAC – ODGOVOR: 19.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Da li ste govorili o toj ruti ili o nekoj drugoj ruti?

SVEDOKINJA BOSANAC – ODGOVOR: Govorili smo o evakuaciji. Ja sam u tom razgovoru sa njim mu opisala situaciju u bolnici i tražila da što prije krene evakuacija i on mi je rekao da postoji više načina evakuacije preko Šida i preko Lipovca, a ja sam već ranije čula od profesora Hebranga da je potpisana ruta ta Lužac - Bogdanovci - Marinci - Nuštar.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Da li ste išli tom rutom ili nekom drugom u sklopu evakuacije?

SVEDOKINJA BOSANAC – ODGOVOR: Ja nisam išla, a nije ni bolnica. Bolnica je išla isto, ranjenici svi su bili drugim rutama evakuirani koliko sam čula od njih, tako da su išli preko Sremske Mitrovice, a ne ovim putem koji je bio potpisan.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Sećate li se objašnjenja koje vam je dao pukovnik Mrkšić o tome zašto ne može da se ide tom rutom, već da to mora da se promeni?

ADVOKAT VASIĆ: Izvinite. Časni Sude, ja misli da je ovo *leading question*.

SUDIJA PARKER: Da? Izgleda da u tome ima jedan elemenat. Gospodine Moore, u većini slučajeva to nije tako. Dakle, postoji sugestija da je ruta morala da bude promenjena. Hvala, gospodine Vasiću.

TUŽILAC MOORE: S dužnim poštovanjem hoću da kažem da postoji mesto gde se pominje razgovor sa pukovnikom Mrkšićem, ako pogledamo 6111323 tu piše: "različita ruta".

SUDIJA PARKER: Različita ruta, ali vi ste rekli: "Moralo je", a niste rekli da se išlo različitom rutom, već "da je to moralo da se uradi".

TUŽILAC MOORE: Preformulisaću pitanje.

SUDIJA PARKER: To će verovatno da bude od pomoći.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Ruta koja je izabrana, koliko vi znate, da li je to bila ruta kojom su oni zaista otišli?

SVEDOKINJA BOSANAC – ODGOVOR: Nije.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: A da li je dato neko objašnjenje, da li vam je bilo ko objasnio zašto ste išli drugom rutom?

SVEDOKINJA BOSANAC – ODGOVOR: Prilikom mog razgovora sa pukovnikom Mrkšićem mi smo razgovarali o putevima, rutama evakuacije. On je nabrojao nekoliko mogućih puteva. Ja sam rekla da je put dogovoren i potpisan u Zagrebu i to je put bolnica - Lužac - Bogdanovci - Marinci - Vinkovci. On je rekao da će to biti problem, jer bi se morale razminirati Zidine, lokacija Zidine, i da radi toga onda ne može sada 19 biti odmah evakuacija nego se može organizirati sljedećeg dana, 20.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Najlepše vam hvala. Molim vas da sada pogledate paragraf 5 gde piše: "Biće evakuisani svi ranjenici, bolesnici koji se nalaze na lečenju u Vukovarskoj bolnici za koje uprava bolnice smatra da su u stanju da podnesu

putovanje". Ovde naglašavam reč "svi". Da li to odgovara tome kako ste vi shvatali Sporazum ili možda šta ste mislili da će biti urađeno?

SVEDOKINJA BOSANAC – ODGOVOR: Mi smo shvatili da će biti svi evakuirani iz bolnice. Mi smo imali popis ranjenika koji su izrazili želju u koji dio Hrvatske odnosno Jugoslavije da se evakuiraju, jer su neki imali familije i obitelji u Zagrebu i u slobodnom dijelu Hrvatske, a neki su imali želju da idu u Beograd ili Novi Sad. U svakom slučaju smo očekivali da će svi biti evakuirani, jer bolnica nije imala nikakvih mogućnosti, tako srušena i bez ikakve infrastrukture, da radi.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Hvala. Molim vas da sada pročitate paragraf 7, gde se govori o nadzoru evakuacije: "Republika Hrvatska i JNA sporazumne su da Posmatračka misija EZ nadzire celu operaciju i da pri tom ima pristup svim elementima evakuacije. Obe strane će takođe olakšati odgovarajuće učesće MKCK, "Lekara bez granica" i "Malteškog krsta" (Maltese Cross) omogućivši im time da odigraju ulogu koja im bude određena u pružanju podrške i nadziranju evakuacije. Vi ste nam rekli da ste imali telefonske razgovore 18. novembra vezano za predloženu evakuaciju koju ste očekivali u konvojima Crvenog krsta. Kako ste vi shvatali stvari u vezi sa kontrolom ili nadzorom od strane posmatrača što se tiče evakuacije?

SVEDOKINJA BOSANAC – ODGOVOR: Ja sam očekivala da će evakuacija biti provedena točno onako kako je bila evakuacija provedena mjesec dana ranije kada su organizirali evakuaciju "Lječnici bez granica". Znači, provodiće evakuaciju Međunarodni crveni križ uz pomoć Evropskih promatrača. Tako sam ja zamišljala evakuaciju.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Hteo bih da se pozabavimo tim razgovorom između vas i pukovnika Mrkšića, razgovor o promeni rute iz bilo kog razloga. U tom razgovoru sa pukovnikom Mrkšićem, da li ste vi i on razgovarali o pitanju ko će da kontroliše evakuaciju, na koji način će učestvovati posmatrači i ko će da bude evakuisan?

SVEDOKINJA BOSANAC – ODGOVOR: Ja sam mu tada rekla da je sporazum potpisan u Zagrebu ispred hrvatske Vlade, ispred generala Rašete koji se zastupao Jugoslavensku narodnu armiju i Evropske promatračke misije, točno način i put kako će biti izvršena evakuacija. To sam mu rekla na tom razgovoru 19, posle podne u Negoslavicima. Ako mogu dodati, u prevodu ovog sporazuma piše: "potpisano za Republiku Hrvatsku - potpis, potpis rukom dopisano 18 od 11 nečitko i potpisano za JNA potpis. Ovaj potpis rukom dopisano nečitko potpisao je gospodin Georges-Marie Chenu koji je u to vrijeme bio predsjednik Promatračke misije u Zagrebu.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Što se tiče razgovora sa pukovnikom Mrkšićem odgovorili ste na deo pitanja, ali da li ste govorili o odgovornosti Posmatrača u sklopu evakuacije?

SVEDOKINJA BOSANAC – ODGOVOR: Ja sam rekla da Sporazum koji je potpisan u Zagrebu točno detaljno govori o tome kakve su mogućnosti, odnosno propozicije i put evakuacije.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: A što se tiče uloge posmatrača iz Evropske misije, "Lekara bez granica", "Malteškog krsta", ko je trebalo da kontroliše evakuaciju, da li ste razgovarali o tome?

SVEDOKINJA BOSANAC – ODGOVOR: Ja sam, ponovo govorim, rekla o tome Sporazumu. Ja taj Sporazum prije evakuacije do tog razgovora nisam vidjela, ali sam čula detalje o njemu. I zato sam upravo i tražila da idem u Negoslavce, jer sam čula od tog vojnika koji je prvi došao u bolnicu da su Evropski promatrači i Međunarodni crveni križ u Negoslavicima, zato sam ja tražila da idem u Negoslavce da nađem Evropske promatrače, jer sam ja očekivala da će oni prvi doći u bolnicu, a ne predstavnici Jugoslavenske narodne armije. I to sam rekla pukovniku Mrkšiću da sam zato išla u Negoslavce.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: A što se tiče paragrafa 5, Sporazum koji niste videli pre razgovora sa pukovnikom Mrkšićem, to se naravno tiče svih ranjenika i vi ste govorili o tome u svedočenju. Da li ste sa pukovnikom Mrkšićem govorili o tome ko treba da bude evakuisan, da li će to da budu neki ili svi od njih? Da li možete da nam date detalje razgovora sa pukovnikom Mrkšićem o tom pitanju?

SVEDOKINJA BOSANAC – ODGOVOR: Ja sam rekla da trebaju svi biti evakuirani, svi. Jer je bolnica bila u teškoj situaciji, nije bilo vode, sve je bilo prljavo, gangrena se širila, nije bilo lijekova, ni hrane. Trebali su svi biti evakuirani.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Da li je pukovnik Mrkšić izrazio bilo kakvu zabrinutost ili se ogradio od mogućnosti da se svi odvedu iz bolnice?

SVEDOKINJA BOSANAC – ODGOVOR: Ne, on je, koliko sam ja shvatila, rekao da je sada bolja situacija, jer se više ne puca, i da ćemo moći bolje provesti evakuaciju, ali da on ne zna tačno šta je general Rašeta potpisao u Zagrebu, jer se on nalazio u Zagrebu, a ne na terenu. Otprilike tako su značile njegove reči.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Da li je pukovnik Mrkšić u nekom trenutku rekao da će da kontaktira sa generalom Rašetom da bi razjasnio tačno uslove evakuacije?

SVEDOKINJA BOSANAC – ODGOVOR: Ne, to meni nije rekao, odnosno ne sjećam se.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Časni Sude, hteo sam da se pozabavim jednom temom za koju će mi biti potrebno otprilike pola sata i možda bi bilo bolje da završimo sa sednicom pet minuta ranije da ne bismo prekidali, ali mogu da počnem već sada ako hoćete.

SUDIJA PARKER: Mislim da će biti praktičnije da sada napravimo pauzu, odnosno završimo sa radom i da sutra kada smo sveži počnemo sa novom temom. Ima li drugih pitanja pre nego što završimo sa radom?

TUŽILAC MOORE: Ne, koliko ja znam. Hvala.

SUDIJA PARKER: U tom slučaju završićemo sa sednicom i nastavićemo sutra u 9.00.

Fond za humanitarno pravo

Fond za humanitarno pravo
dokumentovanje i pamćenje